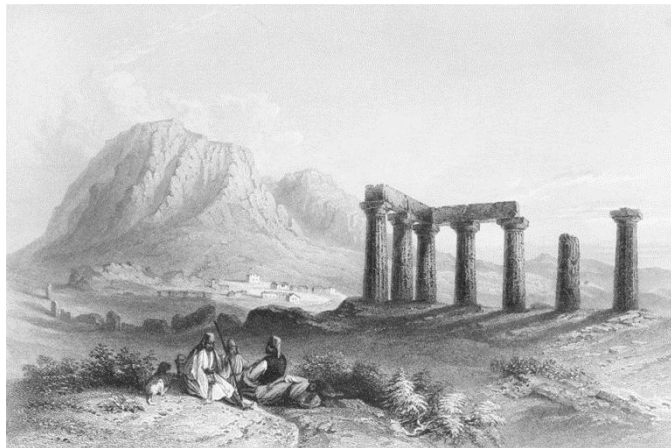

Η ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΟΔΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΚΕΛΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟ ΕΡΓΟ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2016

Η ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

**ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΟΥ
ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΟΔΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ
ΦΑΚΕΛΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟ ΕΡΓΟ ΝΑ
ΥΠΟΒΛΗΘΕΙ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2016
© Διάζωμα
Μπουμπουλίνας 30, 10682 Αθήνα
Τηλ.: 210 8254256, email: info@diazoma.gr

Με τη συνεργασία της:
Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης
Νίκης 20, 10557 Αθήνα
Τηλ.: 210 3224944, email: info@eepf.gr

Υπεύθυνος μελέτης: Δημήτρης Καλουδιώτης (Διάζωμα)
Σύνταξη: Δημήτρης Καλουδιώτης (Διάζωμα), Πολιτικός Μηχανικός. Μίλτος Γκλέτσος (Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης), Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, MSc Περιβαλλοντολόγος
Φωτογραφίες: Μίλτος Γκλέτσος
Εικόνα εξωφύλλου: Χαλκογραφία, Conybeare & Howson, *The life and epistles of St. Paul*, London 1852
Υπόβαθρο χαρτών: <http://geodata.gov.gr/maps/> Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά», άδεια Creative Commons CC BY v.3.0

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Ευχαριστίες	2
Ακρωνύμια	3
1. Εισαγωγή	4
2. Σκοπός και Στόχοι του Προγράμματος	7
3. Η Ανάδειξη και Αξιοποίηση όλων των Μνημείων περί την Ο.Ο. (Στόχος 1)	9
3.1 Κριτήρια επιλογής	9
3.2 Επιλογή θέσεων πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος	13
3.3 Σήμανση	18
3.4 Συνοπτική παρουσίαση προτάσεων	20
3.5 Πίνακας προϋπολογισμού	49
4. Η Προβολή και Οργάνωση της Διαδρομής (Στόχος 2)	53
5. Συνολικός προϋπολογισμός	57
Παράρτημα: Πίνακας Αποστάσεων	58

Πρόλογος

Το «Διάζωμα» έχει ως κεντρικό στόχο την ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων και γενικότερα των αρχαίων μνημείων. Ουσιαστικά αποσκοπεί στην ανάδειξη του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος της χώρας, ώστε το απόθεμα εν συνεχεία να συμβάλει στην ανανέωση της καθημερινής οικονομικής και αναπτυξιακής δυναμικής της κοινωνίας μας.

Ένα από τα εργαλεία για την υλοποίηση αυτού του στόχου είναι η δημιουργία τουριστικών **(πολιτιστικών και περιβαλλοντικών)** διαδρομών, οι οποίες θα προσελκύουν, ανάλογα και με τις ευρωπαϊκές πρακτικές, τους διερχομένους, αλλοδαπούς και Έλληνες, να επισκέπτονται τα αρχαία μας μνημεία, αλλά και τις εξαιρετες φυσικές ομορφιές. Αλλά ταυτόχρονα θα κινητοποιήσουν τις τοπικές δυνάμεις να συμμετάσχουν, επωφελούμενες, σε μια νέου τύπου ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής τους.

Ως μια από τις πιο πλούσιες τουριστικές διαδρομές μπορεί να αναδειχθεί **η διαδρομή κατά μήκος των μνημείων της Ολυμπίας Οδού**. Η Ολυμπία Διαδρομή αρχίζει από την Ελευσίνα και αναμένεται να ολοκληρωθεί πέραν της Αρχαίας Ολυμπίας. Στις αρχές του 2017 θα παραδοθεί το τμήμα της οδού από την Κόρινθο ως την Πάτρα, ενώ δημοπρατείται το υπόλοιπο τμήμα της. Ένθεν και ένθεν της Ολυμπίας οδού υπάρχουν δεκάδες σπουδαία αρχαία μνημεία, αλλά και φυσικές ομορφιές ιδιαίτερου κάλλους που μπορούν να προσελκύουν το ενδιαφέρον των διερχομένων ή και επισκεπτών προς τούτο.

Το Διάζωμα, με την ευγενική χορηγία της Ολυμπίας οδού Α.Ε. και σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρία Προστασία της Φύσης εκπόνησε ένα πρόγραμμα – πλαίσιο, το οποίο μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την υλοποίηση της εν λόγω τουριστικής διαδρομής. Το πρόγραμμα αυτό θα αποτελέσει το φάκελο, προκειμένου η Διαδρομή της Ολυμπίας Οδού, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, να υποβληθεί για πιθανή χρηματοδότηση στο τρέχον Ε.Σ.Π.Α.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε πολύ για τη πολύτιμη συνεισφορά τους και τις προτάσεις τους, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων, τον Φορέα Διαχείρισης Χελμού Βουραϊκού, και τον Φορέα Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς.

Ευχαριστούμε το Μίλτο Γκλέτσο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασία της Φύσης που συμμετείχε από την αρχή στην εκπόνηση της μελέτης.

Επίσης ευχαριστούμε για τη συνεισφορά τους, τα στελέχη του Διαζώματος: Γεωργία Μανωλοπούλου, Ευδόκιμο Φρέγκογλου καθώς και τη Μαρία Σοφικίτου, η οποία είχε και τη φιλολογική επιμέλεια της όλης μελέτης.

Τέλος για τις συμπληρώσεις και παρατηρήσεις τους, τούς Κωνσταντίνο Ζέκκο, Κώστα Κωνσταντινίδη, Θόδωρο Σκυλακάκη, Δημήτρη Παπανδρόπουλο, Φαίδωνα Περάκη, Βαγγέλη Παππά, Εύη Αλεξανδροπούλου, Αθ. Καραμόσχο.

Δημήτρης Καλουδιώτης

Ακρωνύμια

ΑΜΕΑ	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
ΕΕΠΦ	Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης
ΕΠΧΒ	Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού
ΕΠΥΚΣ	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΟΔΧΕ	Ολοκληρωμένη Διαπεριφερειακή Χωρική Επένδυση
Ο.Ο.	Ολυμπία Οδός
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΠΑΘΕ	(Αυτοκινητόδρομος) Πατρών Αθηνών Θεσσαλονίκης Ευζώνων
ΠΙΟΠ	Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς
ΤΙΦΚ	Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
ΣΕΑ	Σταθμός Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών
ΦΔΧΒ	Φορέας Διαχείρισης Χελμού-Βουραϊκού
ΦΔΥΚΣ	Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς
UNESCO	Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

1. Εισαγωγή

Το παρόν τεύχος αποτελεί τη μελέτη για την «Καταγραφή των Περιβαλλοντικών και Πολιτιστικών Μνημείων που βρίσκονται κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού, και συγκρότηση του Φακέλου της Πολιτιστικής Διαδρομής, προκειμένου το έργο να υποβληθεί για ένταξη σε Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα».

Η Ολυμπία Οδός (Ο.Ο.) ξεκινά από την Ελευσίνα και εκτείνεται πέραν της Αρχαίας Ολυμπίας. Σήμερα είναι σε λειτουργία, ως γνωστόν, το τμήμα από την Ελευσίνα ως και την Κόρινθο. Αναμένεται, μέσα στο 2017, να ολοκληρωθεί το τμήμα από την Κόρινθο έως την Πάτρα και είναι υπό δημοπράτηση το υπόλοιπο τμήμα της. Διασχίζει δηλαδή ένα τμήμα της Αττικής, την Βόρεια και σημαντικό τμήμα της Δυτικής Πελοποννήσου.

Ένθεν και ένθεν της Ολυμπίας Οδού υπάρχουν πολλά σημαντικά μνημεία της φύσης¹, του αρχαίου, του μεσαιωνικού και του σύγχρονου πολιτισμού. Η Ο.Ο. είναι σε άμεση επαφή και γειτνίαση με σημαντικούς επίσης θαλάσσιους και ορεινούς τουριστικούς προορισμούς. Ο κυκλοφοριακός φόρτος της με Έλληνες και αλλοδαπούς ταξιδιώτες – επισκέπτες είναι (σε σύγκριση με την Π.Α.Θ.Ε.) ίσως ο μεγαλύτερος της χώρας μας. Συνδέει, μέσω Ιταλίας και του λιμένα της Πάτρας, ένα σημαντικό τμήμα Ευρωπαίων επισκεπτών με την πρωτεύουσα της χώρας μας. Διακινεί το μεγαλύτερο τμήμα όσων ταξιδεύουν από και προς τη Δυτική Ελλάδα και την Αλβανία.

Η αξιοποίηση τόσο σημαντικών μνημείων ένθεν και ένθεν της Ολυμπίας οδού είναι εκ των πραγμάτων αυτονόητη ευκαιρία. Η επίσκεψη των μνημείων της Ολυμπίας Οδού μπορεί με σχεδιασμό να αποτελέσει ένα από τα πιο **επώνυμα τουριστικά προϊόντα της χώρας**, μια **πολιτιστική – περιβαλλοντική τουριστική διαδρομή** με ανυπολόγιστη αναπτυξιακή δυναμική.

Οι **πολιτιστικές διαδρομές** όπως έχουν καταγραφεί στην διεθνή και ειδικότερα την ευρωπαϊκή εμπειρία αποτελούν ολοκληρωμένα ατζέντα, η οποία καλύπτει ει δυνατόν όλες τις επιθυμίες ενός σύγχρονου ταξιδιώτη-τουρίστα. Κι αυτό πρέπει να το αντιλαμβάνεται ο επισκέπτης από την αρχή του σχεδιασμού του να επισκεφτεί μια τέτοια διαδρομή, ως την ολοκλήρωση της επίσκεψής του, αξιοποιώντας όλα τα σύγχρονα μέσα.

Οι πολιτιστικές διαδρομές συγκροτούνται με επίκεντρο μνημεία μεγάλης τοπικής, εθνικής και διεθνούς εμβέλειας.

¹ Στο παρόν, όταν αναφερόμαστε σε «περιβαλλοντικά μνημεία» ή «μνημεία της φύσης», εννοούμε σημαντικές φυσικές περιοχές και στοιχεία κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού. Δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση με τα προστατευόμενα «Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης» όπως έχουν προσδιοριστεί από το Ν.996/71 και την επικαιροποίησή του με το Ν.3937/2011).

Η Ολυμπία Οδός έχει όλα τα στοιχεία να αναδειχθεί σε μια σημαντική, διεθνούς ακτινοβολίας τουριστική διαδρομή. Έχει ως αφετηρία τα μνημεία της Ελευσίνας (ουσιαστικά ξεκινάει από την Αθήνα) και καταλήγει στην Αρχαία Ολυμπία και την περιοχή του Επικούρειου Απόλλωνα (στον κόμβο Τσακώνας). Στη διαδρομή υπάρχουν σημαντικά μνημεία, όπως το Ηραίο, η Αρχαία Κόρινθος, η Ακροκόρινθος, η Στυμφαλία με τον περιβαλλοντικό και αρχαιολογικό της πλούτο, η Σικυώνα, το φαράγγι και το Εθνικό Πάρκο του Βουραϊκού, τα αρχαία θέατρα της Αιγείρας και της Κερύνειας, η Αλυκή του Αιγίου, τα μνημεία και το αρχαιολογικό πάρκο της Πάτρας, η λιμνοθάλασσα της Καλογριάς, το δάσος της Στροφυλιάς, το Κάστρο Χλεμούτσι, η αρχαία Ήλιδα, το αρχαίο θέατρο της Πλατιάνας – και ο κατάλογος δεν εξαντλείται. Στο πρόγραμμα καταγραφής των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών μνημείων που βρίσκονται κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού και συγκρότησης του φακέλου της πολιτιστικής διαδρομής περιλαμβάνονται **42 επισκέψιμα μνημεία**, φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Έχουμε καταγράψει, επίσης, **29 ακόμη μνημεία**, για τα οποία ο απαιτητικός επισκέπτης θα μπορεί να λάβει πληροφορίες από το γενικό τουριστικό οδηγό που προβλέπεται να περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα. Σε πολλά από τα μνημεία αυτά υπάρχουν σε εξέλιξη έργα αρχαιολογικά, βελτιώσεων και γενικότερης ανάδειξής τους. Τα μνημεία αυτά σε μια επόμενη φάση και αφού θα έχουν ολοκληρωθεί τα έργα ανάδειξής τους μπορούν να εμπλουτίσουν περαιτέρω την διαδρομή.

Το πρόγραμμα συγκρότησης του φακέλου της πολιτιστικής-περιβαλλοντικής διαδρομής ξεκινάει με **την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης όλων των μνημείων της περιοχής**. Η επίσκεψή των μνημείων από την Ελευσίνα ως και την Αρχαία Ολυμπία, σε συνεργασία με τις αρχαιολογικές και περιβαλλοντικές αρχές,, δημιουργεί την πεποίθηση ότι τα προς επίσκεψη μνημεία είναι πολλά, σπουδαία και διατηρούνται σε άριστη κατάσταση. Πράγματι τα τελευταία έτη με την αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων (Ε.Σ.Π.Α.²) από τις Περιφερειακές και Δημοτικές αρχές, τις αρχαιολογικές υπηρεσίες και τους φορείς διαχείρισης του περιβάλλοντος τα περισσότερα μνημεία φύσης και πολιτισμού ένθεν και ένθεν της Ολυμπίας οδού **είναι σε πολύ καλή κατάσταση**. Για το λόγο αυτό **οι προτεινόμενες στο φάκελο αυτό παρεμβάσεις έχουν ως στόχο τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης και επίσκεψης των μνημείων, όπου αυτό απαιτείται**.

Το πρόγραμμα βέβαια αποσκοπεί **στην προβολή τόσο των ίδιων των μνημείων και της διαδρομής, όσο και της ευρύτερης περιοχής**. Τα εργαλεία προβολής συνδυάζονται, σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής μας, με τις τεχνολογίες και τεχνογνωσίες μιας νέου τύπου τουριστικής ανάπτυξης.

Επιπλέον αποσκοπεί στην ενημέρωση και την ενεργό εμπλοκή των περιφερειακών και τοπικών δυνάμεων και των επιχειρήσεων, οι οποίες και θα επωφεληθούν αλλά και θα στηρίξουν το πρόγραμμα. Από αυτή την οπτική γίνεται η καταγραφή του διαπεριφερειακού

² ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

δυναμικού, των μεγάλων επιχειρήσεων, αλλά και των τοπικών επαγγελματιών για να καταλήξουμε στη συγκεκριμενοποίηση προτάσεων ένταξής τους στη δυναμική της ανάπτυξης. Γιατί το εργαλείο της τουριστικής διαδρομής μπορεί να αποτελέσει εφιαλτήριο μιας νέου τύπου ανάπτυξης για την περιοχή και τη χώρα.

Τέλος, ο σκοπός δεν είναι μόνο η υλοποίηση ενός προγράμματος ΕΣΠΑ. στην περιοχή, αλλά και η βιωσιμότητά του. Από το πρόγραμμα πρέπει να προκύπτουν δράσεις, τα αποτελέσματα των οποίων θα επιτρέψουν την ανάληψη ευθύνης από τις τοπικές δυνάμεις και την ενεργό συνέχεια της προσπάθειας.

2. Σκοπός και Στόχοι του Προγράμματος

Η Ολυμπία Οδός ως επώνυμη τουριστική διαδρομή καλύπτει μια προσδιορισμένη χωρικά περιοχή. Μπορεί να αποκτήσει «τουριστική ταυτότητα» με την ίδια την επωνυμία της ως Brand name.

Η πρότασή μας αποσκοπεί στο να αποτελέσει η Ο.Ο. αφετηρία, μέσω της ανάδειξης και αξιοποίησης των πλούσιων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών μνημείων σε όλο το μήκος της, εφαλτήριο για την τουριστική και γενικότερη οικονομική ανασύνταξη της Βόρειας και Δυτικής Πελοποννήσου. Μια νέου τύπου αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη που θα φέρει στο προσκήνιο υπάρχουσες, αλλά και νέες επιχειρηματικές δυνάμεις. Θα αναδιατάξει το τουριστικό και το γενικότερο αναπτυξιακό περιβάλλον της εν λόγω περιοχής με βιώσιμες δραστηριότητες οικονομικά, περιβαλλοντικά, εντέλει κοινωνικά.

Οι στόχοι του προγράμματος αξιοποίησης της πολιτιστικής-περιβαλλοντικής διαδρομής της Ολυμπίας οδού είναι:

Στόχος 1. Η ανάδειξη και αξιοποίηση όλων των μνημείων περί την Ο.Ο.

- ✓ Η καταγραφή ει δυνατόν όλων των υπαρχόντων μνημείων που περιβάλλουν την Ο.Ο.
- ✓ Η τοποθέτηση των κατάλληλων σημάνσεων, ξεκινώντας από τους κόμβους της Ο.Ο. έως και την άφιξη στα μνημεία.
- ✓ Η βελτίωση των υποδομών σε όποια μνημεία απαιτείται, ώστε να είναι επισκέψιμα από το σύγχρονο επισκέπτη.

Στόχος 2. Η προβολή και οργάνωση της τουριστικής διαδρομής Ολυμπία Οδός

- ✓ Η δημιουργία brand name, ώστε η διαδρομή να αποκτήσει ταυτότητα.
- ✓ Η δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας, δηλαδή ενός συνόλου ψηφιακών δράσεων, που θα εμπλουτιστούν με την ψηφιακή ανάδειξη των μνημείων.
- ✓ Η αξιοποίηση των ΣΕΑ (Σταθμών Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών) της διαδρομής με την δημιουργία σύγχρονων κέντρων ψηφιακής ενημέρωσης σε καθένα από αυτά.
- ✓ Η έκδοση και διανομή εντύπου υλικού, όπως τουριστικού οδηγού του συνόλου της περιοχής. Η προβολή στα κατάλληλα ΜΜΕ, με αναρτήσεις σε αντίστοιχους ιστότοπους κ.ο.κ.

- ✓ Η δημιουργία αφηγήματος (story telling) για την διαδρομή ως σύνολο αλλά και ει δυνατόν για κάθε μνημείο.
- ✓ Η προώθηση της διαδρομής στις επιχειρήσεις που ασχολούνται με το τουριστικό προϊόν (τουριστικά – ταξιδιωτικά γραφεία εξωτερικού, εσωτερικού, fan trips, ειδικοί κλπ).
- ✓ Η δημιουργία προϋποθέσεων συνεργασίας και συμμετοχής στην προβολή της περιοχής των δυνάμεων της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και άλλων συνεταιριστικών και εθελοντικών δυνάμεων της ευρύτερης περιοχής.
- ✓ Η καταγραφή των επιχειρήσεων, οι οποίες θα ενταχθούν στο αναπτυξιακό σχέδιο-δίκτυο, της πολιτιστικής διαδρομής. Η δημιουργία ως εκ τούτου νέων ευκαιριών στις επιχειρήσεις και τους παραγωγούς προϊόντων και υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται ή και μπορεί να προσέλθουν στην εν λόγω περιοχή. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να καταγραφούν ανά κλάδο, βάσει προσδιορισμένων ποιοτικών κριτηρίων, των οποίων θα πρέπει να ελέγχεται η τήρηση.
- ✓ Η προσέλκυση νέων επενδύσεων, οι οποίες θα αξιοποιούν ιδιαίτερα τις καινοτομικές τεχνολογίες ξενάγησης και επικοινωνίας, ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο τουριστικό και αναπτυξιακό περιβάλλον με ακτινοβολία ευρύτερη της περιοχής.
- ✓ Η προβολή, πιστοποίηση, σήμανση προϊόντων, υπηρεσιών και επιχειρήσεων της περιοχής.
- ✓ Η δημιουργία φορέα διαχείρισης του προγράμματος. Έτσι ώστε: Να εξασφαλιστεί η λειτουργία της πολιτιστικής διαδρομής, η συντήρηση και βελτίωση των υποδομών πρόσβασης και επίσκεψης των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών μνημείων. Να αποτελέσει η Ο.Ο. μια Ολοκληρωμένη Επένδυση πρότυπο αξιοποίησης της Ολυμπίας Οδού και να παρακινήσει για αντίστοιχες πρακτικές και σε άλλους μεγάλους οδικούς άξονες της χώρας.

Στα επόμενα Κεφάλαια της παρούσης παρουσιάζονται αναλυτικά οι δύο Στόχοι.

3. Η Ανάδειξη και Αξιοποίηση όλων των Μνημείων περί την Ο.Ο. (Στόχος 1)

Κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού, συναντάμε μία πληθώρα μνημείων φύσης και πολιτισμού, καθώς αυτή διέρχεται από «κλασικές τοποθεσίες» της Αττικής, Μεγαρίδας και Πελοποννήσου. Πρόκειται για περιβαλλοντικά και πολιτιστικά μνημεία υψηλής αξίας (από Εθνικά Πάρκα, αισθητικά δάση και γεωλογικούς σχηματισμούς, μέχρι αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικές τοποθεσίες).

Στο πλαίσιο του **Στόχου 1** του προγράμματος για την **ανάδειξη και αξιοποίηση όλων των μνημείων περί την Ο.Ο.** έγινε:

- ✓ Η καταγραφή ει δυνατόν όλων των μνημείων, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών, που περιβάλλουν την Ο.Ο.
- ✓ Η τοποθέτηση των κατάλληλων σημάνσεων, ξεκινώντας από τους κόμβους της Ο.Ο. έως και την άφιξη στα μνημεία.
- ✓ Η βελτίωση των υποδομών σε όσα μνημεία απαιτείται, προκειμένου αυτά να είναι επισκέψιμα.

3.1 Κριτήρια επιλογής

Η επιλογή των μνημείων, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών, κατά μήκος της Ολυμπίας Διαδρομής έχει προκύψει με εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων, και συγκεκριμένα από:

α) Προτάσεις θεσμικών φορέων,

οι οποίοι έχουν στην ευθύνη τους τα δύο μεγάλα Εθνικά Πάρκα της περιοχής και τους σημαντικούς Αρχαιολογικούς Χώρους:

- Ο Φορέας Διαχείρισης Χελμού-Βουραϊκού (ΦΔΧΒ). Ο ΦΔΧΒ έστειλε στις 03/03/2016 και στις 22/07/2016 μία σειρά προτάσεων για ένταξη στην παρούσα μελέτη. Πραγματοποιήθηκε συνάντηση με στελέχη του ΦΔΧΒ την 08/04/2016.

- Ο Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς. Πραγματοποιήθηκε συνάντηση με στελέχη του ΦΔΥΚΣ την 07/04/2016, και στη συνέχεια ο ΦΔΥΚΣ έστειλε μία σειρά προτάσεων για ένταξη στην παρούσα μελέτη.
- Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας. Την 08/06/2016 η Υπηρεσία απέστειλε στο «Διάζωμα» έγγραφο με τις προτάσεις της.
- Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας. Την 19/04/2016 η Υπηρεσία απέστειλε στο «Διάζωμα» έγγραφο με τις προτάσεις της.
- Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας. Την 13/07/2016 η Υπηρεσία απέστειλε στο «Διάζωμα» έγγραφο στο Διάζωμα με τις προτάσεις της.

β) Συνέργεια με υφιστάμενα προγράμματα και πρωτοβουλίες

άλλων φορέων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης.

- Το έργο LIFE-Φύση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς με επιστημονικό σύμβουλο την ΟΙΚΟΜ. Το έργο υλοποιείται στην περιοχή της Στυμφαλίας από το 2012. Αποσκοπεί στην Αειφόρο Διαχείριση και Χρηματοδότηση της Βιοποικιλότητας των Υγροτόπων, εστιάζοντας στην περιοχή Στυμφαλίας. Με την ΟΙΚΟΜ πραγματοποιήθηκε συνάντηση στις 21/05/16 σε σχέση με τις δυνατότητες έργων στην περιοχή της Στυμφαλίας που μπορούν να ενταχθούν στην παρούσα πρόταση.
- Το Πρόγραμμα Προστασίας και Διαχείρισης Δρυοδάσους Φολόης. Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ) το διάστημα 2008-2011, σε συνεργασία με την Γ.Γ. Νέας Γενιάς. Στο πλαίσιο του προγράμματος έγιναν αναδασώσεις, σήμανση διαδρομών, και δημιουργήθηκε Κέντρο Ενημέρωσης, το οποίο όμως πλέον δεν λειτουργεί, υπάρχει ωστόσο υφιστάμενη τεχνογνωσία και υποδομές, σύμφωνα με επικοινωνία με την ΕΕΠΦ τον Μάιο-Ιούνιο 2016. Επίσης, έγινε δωρεά εξοπλισμού πυρόσβεσης/ πυροπροστασίας.

γ) Επιτόπιες αυτοψίες

τις οποίες διενέργησε η ομάδα του έργου στα βασικά σημεία περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, και στη μελέτη αυτών. Οι επισκέψεις έγιναν:

- Στις 07-08/04/2016 στις περιοχές Κυπαρισσίας, Δάσους Ζαχάρως, Λίμνης Καϊάφα, Στροφυλιάς-Καλογριάς (Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς), πρόποδες Χελμού (Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού)
- Στις 07-08/04/2016 στους Αρχαιολογικούς Χώρους Ναού Επικούρειου Απόλλωνος, Αρχαίας Ολυμπίας, Τείχους Δυμαίων, Αρχαίου Θεάτρου Αιγείρας.

- Στις 31/05/2016 στις περιοχές Ακροκορίνθου, φρουρίου Πεντεσκουφίου, δάσους Μογγοστού, λίμνης Στυμφαλίας, προπόδων όρους Ολιγύρτου, περιοχής Φενεού-τεχνητής λίμνης Δόξας (Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού) και λίμνης Τσιβλού-κοιλιάδας ποταμού Κράθι (Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού).
- Στις 10/06/2016 στις περιοχές Ελευσίνας, Αρχαίας Κορίνθου, Ηραίου Περαχώρας, λίμνης Βουλιαγμένης.
- Στις 24/06/2016 στις περιοχές Αρχαίας Ολυμπίας, δρυοδάσους Φολόης, Δίβρης, Αλυκής Αιγίου.

δ) Πρόσθετα κριτήρια

Επιπλέον, για την επιλογή των μνημείων πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος έχουν χρησιμοποιηθεί πρόσθετα κριτήρια, εκ των οποίων ορισμένα είναι μετρήσιμα ποσοτικά, ενώ άλλα είναι ποιοτικά:

- Τουριστική αξία. Η σύνδεση ή εγγύτητα με άλλα σημεία πολιτιστικού ή περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (ενδεικτικά, παραλίες, λίμνες, μικρότεροι αρχαιολογικοί χώροι και άλλα μνημεία, γραφικοί/ παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορικοί τόποι, αναφορές στη μυθολογία).
- Υφιστάμενες υποδομές. Πέραν των προτάσεων της παρούσης έκθεσης, υπάρχουν και υφιστάμενες υποδομές που αποτελούν πόλο έλξης (μουσεία, κέντρα ενημέρωσης, παρατηρητήρια άγριας φύσης).
- Ευκολία οδικής πρόσβασης. Εκφράζεται σε απόσταση σε km / διάρκεια ταξιδιού από τον κοντινότερο κόμβο της Ολυμπίας Οδού.
- Δυνατότητα δικτύωσης. Ορισμένες θέσεις ενδιαφέροντος βρίσκονται σε φυσικούς άξονες ή κυκλικούς βρόχους που επιτρέπουν την πραγματοποίηση τουριστικών διαδρομών σε περισσότερες από μια θέσεις.
- Τοπική αξία. Το τοπίο και η αξία του προσδιορίζονται ποιοτικά παρά ποσοτικά (περιοχές χαρακτηρισμένες ως ΤΙΦΚ/ τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, Γεωπάρκα UNESCO, γεωλογικοί σχηματισμοί, φαράγγια, λίμνες, υδάτινο στοιχείο π.χ. καταρράκτες, δάση, σημεία θέας).
- Φυσική/ οικολογική αξία. Ειδικά για τα περιβαλλοντικά μνημεία χρησιμοποιούνται και κριτήρια βιοποικιλότητας, όπως η καταγραφή των στοιχείων και χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος, ο χαρακτηρισμός μίας περιοχής ως προστατευόμενης (Εθνικά Πάρκα, περιοχές Natura 2000, υγρά τοποι Ramsar, Γεωπάρκα UNESCO, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης), ή η παρουσία «χαρισματικών» ειδών χλωρίδας/ πανίδας (flagship species).

3.2 Επιλογή θέσεων πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος

Πίνακας 1: Θέσεις, για τις οποίες προτείνονται παρεμβάσεις. Θα γίνει σήμανσή τους από τους κόμβους της Ο.Ο. και θα περιληφθούν στον τουριστικό οδηγό.

α/α	Νομός	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι	Σχόλια
α1	Αττικής	Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας	Μάνδρα	Ένα από τα σημαντικότερα λατρευτικά κέντρα της αρχαιότητας. Αρχαιολογικό Μουσείο.
α2	Κορινθίας	Λίμνη Βουλιαγμένης	Ισθμός	Αρχαιολογικός χώρος Ηραίου. Πέτρινος διατηρητέος Φάρος. Θέση θέας. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
α3	Κορινθίας	Αρχαιολογικός Χώρος Ακροκορίνθου	Αρχ. Κόρινθος	Κάστρο επί απόκρημνου βράχου. Αποτελέσε την οχυρωμένη ακρόπολη της αρχαίας και μεσαιωνικής Κορίνθου. Τυπικό δείγμα φρουριακής αρχιτεκτονικής
α4	Κορινθίας	Ακροκόρινθος και Πεντεσκούφι	Αρχ. Κόρινθος	Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 περίξ αρχαιολογικού χώρου. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
α5	Κορινθίας	Αρχαία Σικυώνα	Κιάτο	Σημαντικό αρχαίο θέατρο στο οποίο γίνονται εργασίες αποκατάστασης.
α6	Κορινθίας	Αρχαία Στυμφαλία και Μονή Ζαράκων	Κιάτο	Η Μονή Ζαρακά (Ζαράκων) ιδρύθηκε τον 13ο Αιώνα από τους Κιστερκιανούς μοναχούς. Σε μικρή απόσταση η Αρχαία Στύμφαλος.
α7	Κορινθίας	Λίμνη Στυμφαλία	Κιάτο	Μουσείο Τράπεζας Πειραιώς. Περιοχή Natura. Παρατήρηση πουλιών. Μυθολογική αναφορά. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Λίμνη.

α/α	Νομός	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι	Σχόλια
α8	Κορινθίας	Λίμνη Δόξας και κοιλάδα Φενεού (ΕΠΧΒ ³)	Δερβένι/ Κιάτο	Τμήμα Εθν. Πάρκου Χελμού-Βουραϊκού (ΕΠΧΒ). Περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Μονή Αγ. Γεωργίου. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Λίμνη.
α9	Αχαΐας	Αιγείρα	Ακράτα	Αρχαία πόλη σε περίβλεπτη θέση με σπουδαιότερο μνημείο το αρχαίο θέατρο.
α10	Αχαΐας	Λίμνη Τσιβλού-Κράθις (ΕΠΧΒ)	Ακράτα	Τμήμα Εθν. Πάρκου Χελμού-Βουραϊκού. Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Λίμνη.
α11	Αχαΐας	Φαράγγι Βουραϊκού (ΕΠΧΒ)	Καλάβρυτα	Τμήμα Εθν. Πάρκου Χελμού-Βουραϊκού. Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Γεωπάρκο UNESCO. Οδοντωτός σιδηρόδρομος.
α12	Αχαΐας	Ταφικό Μνημείο Μαμουσιά - Κερύνεια	Ανατολικός Αιγίου	Ταφικό μνημείο, γνωστό και ως Ηρώο Μαμουσιάς. Αρχαίο θέατρο στην Κερύνεια, Αχαϊκή πόλη σε φυσικά οχυρή θέση.
α13	Αχαΐας	Αλυκή Αιγίου	Ανατολικός Αιγίου	Περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Παρατήρηση πουλιών. Εύκολη πρόσβαση. Ακτή λουομένων.
α14	Αχαΐας	Τραπεζά - Αρχαϊκός Ναός Κουμάρι	Σελιανίτικα	Δωρικός ναός, αποτελεί πυρήνα οχυρωμένης ακρόπολης. Ανασκαφή σε εξέλιξη.
α15	Αχαΐας	Λιμνοθάλασσα Καλογριάς (ΕΠΥΚΣ ⁴)	Κάτω Αχαΐα	Τμήμα Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς (ΕΠΥΚΣ). Υγρότοπος Ramsar. Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Ιδιαίτερο τοπίο. Λίμνη. Ακτή λουομένων.

³ ΕΠΧΒ: Εθνικό Πάρκο Χελμού Βουραϊκού

⁴ Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς

α/α	Νομός	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι	Σχόλια
α16	Αχαΐας	Δάσος Στροφυλιάς (ΕΠΥΚΣ)	Κάτω Αχαΐα	Τμήμα Εθν. Πάρκου Κοτυχίου-Στροφυλιάς. Υγρότοπος Ramsar. Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Ιδιαίτερο τοπίο.
α17	Ηλείας	Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου (ΕΠΥΚΣ)	Βάρδα	Τμήμα Εθν. Πάρκου Κοτυχίου-Στροφυλιάς. Υγρότοπος Ramsar. Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Ιδιαίτερο τοπίο.
α18	Ηλείας	Κάστρο Χλεμούτσι	Κυλλήνη	Επιβλητικό κάστρο, το καλύτερα διατηρημένο της εποχής της Φραγκοκρατίας στην Πελοπόννησο.
α19	Ηλείας	Γλαρέντζα	Κυλλήνη	Η Γλαρέντζα ήταν σημαντικό λιμάνι και οχυρωμένη πόλη της Φραγκοκρατίας. Σε οπτική επαφή με το κάστρο Χλεμούτσι.
α20	Ηλείας	Αρχαία Ήλιδα	Γαστούνη	Εκτεταμένος αρχαιολογικός χώρος. Αντιπροσωπευτικότερο μνημείο το αρχαίο θέατρο.
α21	Ηλείας	Δάσος Φολόης	Αρχαία Ολυμπία	Περιοχή Δικτύου Natura 2000. Παλαιό δάσος. Πλησίον της Αρχαίας Ολυμπίας. Μυθολογική αναφορά.

Πίνακας 2: Θέσεις χωρίς παρεμβάσεις, για τις οποίες όμως θα γίνει σήμανση και θα περιληφθούν στον τουριστικό οδηγό.

α/α	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι
β1	Σκυρωνίδες Πέτρες	Πάχης/ Μεγάρων
β2	Ηραίο	Ισθμού
β3	Αρχαία Κόρινθος	Αρχαίας Κορίνθου
β4	Δάσος Ξυλοκάστρου	Ξυλόκαστρο
β5	Μέγα Σπήλαιο	Καλάβρυτα
β6	Ιερά Μονή Αγίας Λαύρας	Καλάβρυτα
β7	Δάσος Καλαβρύτων	Καλάβρυτα
β8	Πηγές Λάδωνα	Καλάβρυτα
β9	Σπήλαιο Καστριών	Καλάβρυτα
β10	Φρούριο Ρίου	Ρίο
β11	Πάτρα	Κ1
β12	Βουντένη	Κ1
β13	Θολωτοί τάφοι Καταρράκτη	Οβρυά
β14	Δέλτα Πηνειού	Γαστούνη
β15	Ιερά Μονή Γλαρέντζας	Γαστούνη
β16	Μονή Φραγκαβίλας	Αμαλιάδα
β17	Αρχαία Ολυμπία	Αρχαία Ολυμπία
β18	Πλατιάνα	Ζαχάρω
β19	Λίμνη Καϊάφα	Ζαχάρω
β20	Επικούρειος Απόλλων	Φιγαλεία
β21	Νέδα ποταμός	Φιγαλεία

Πίνακας 3: Θέσεις χωρίς παρεμβάσεις και χωρίς σήμανση. Θα περιληφθούν μόνο στον τουριστικό οδηγό.

α/α	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι
γ1	Αρχαίες Ελευθερές	Μάνδρας
γ2	Πατέρας	Μάνδρα
γ3	Πόρτο Γερμενό	Μέγαρα
γ4	Σκυρωνίδες Πέτρες	Κινέτα
γ5	Άγιοι Θεόδωροι	Άγιοι Θεόδωροι
γ6	Γεράνια Όρη	Μέγαρα/ Ισθμός
γ7	Δίορκος	Επίδαυρος
γ8	Ίσθμια/ Εξαμίλιο Τείχος	Επίδαυρος
γ9	Λιμάνι Κεγχρεών	Επίδαυρος
γ10	Ισθμός	Επίδαυρος
γ11	Λιμάνι Λεχαίου	Αρχαία Κόρινθος
γ12	Τενέα	Αρχαία Κόρινθος
γ13	Βασιλική Κιάτου	Κιάτο
γ14	Δάσος Μογγοστού	Κιάτο
γ15	Όρος Ολίγυρτος	Κιάτο
γ16	Υψώματα Λυγιάς	Λυκοποριά
γ17	Άγιος Γεώργιος Φενεού	Δερβένι
γ18	Όρος Ζήρια	Ξυλόκαστρο
γ19	Όρος Χελμός - Αροάνια	Καλάβρυτα
γ20	Κλειτορία	Καλάβρυτα
γ21	Σελινούς-Κλωκός	Ανατολικό Αίγιο
γ22	Παναχαϊκόν όρος	Σελιανίτικα
γ23	Λεόντιο	Οβρυά
γ24	Λίμνη Ρακίτα	Οβρυά

α/α	Θέση	Ανισόπεδοι Κόμβοι
γ25	Όρος Ερύμανθος -Καλέντζι	Οβρυά
γ26	Ναός Αρτέμιδας (Κάτω Μαζαράκι)	Οβρυά
γ27	Λόφος Σπαλιαρέικων	ΒΙ.ΠΕ.
γ28	Αλιφείρα	Ζαχάρω
γ29	Κυπαρισσιακός Κόλπος	Ζαχάρω

3.3 Σήμανση

Για την εκτίμηση της συνολικής δαπάνης εγκατάστασης πληροφοριακών πινακίδων κατεύθυνσης προς τις θέσεις αρχαιολογικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στους ισόπεδους κόμβους σύνδεσης των κλάδων των πλησιέστερων ανισόπεδων κόμβων της Ολυμπίας Οδού με το τοπικό οδικό δίκτυο, καθώς και στους ισόπεδους κόμβους του τοπικού οδικού δικτύου έως την περιοχή του προορισμού, έγιναν οι παρακάτω παραδοχές / βήματα:

(α) Με επιλογή αντιπροσωπευτικού δείγματος προορισμών υπολογίσθηκε ότι ο αριθμός των απαιτούμενων πινακίδων κατεύθυνσης για την σαφή καθοδήγηση των οδηγών, με αφετηρία τους ισόπεδους κόμβους σύνδεσης των κλάδων του αντίστοιχου ανισόπεδου κόμβου της Ολυμπίας Οδού με το τοπικό οδικό δίκτυο έως τον συγκεκριμένο προορισμό, είναι κατά μέσο όρο ίσος με 1 πινακίδα / χιλιόμετρο.

(β) Υπολογίστηκε το άθροισμα των μηκών των επιμέρους διαδρομών από την Ολυμπία Οδό προς τους αρχαιολογικούς ή περιβαλλοντικούς προορισμούς, με βάση τον «Πίνακα αντιστοίχισης θέσεων αρχαιολογικού ή περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στους ανισόπεδους κόμβους της Ολυμπίας Οδού με το μήκος διαδρομής και την εκτιμώμενη διάρκεια από κάθε Α/Κ προς την αντίστοιχη θέση». Το συνολικό μήκος για τις 42 επιλεγμένες θέσεις πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος είναι 789,0 χιλιόμετρα (Παράρτημα: Πίνακας Αποστάσεων, σελ. 52).

(γ) Από την απόφαση Δ11γ/0/9/7 Αν.Υπουργού Ανάπτυξης (ΦΕΚ 363Β/19-02-2013) για έργα < 1,50 εκ.€ λήφθηκαν οι τιμές μονάδας 133 €/m² για πλευρικές πληροφοριακές πινακίδες με αναγραφές και σύμβολα από αντανακλαστική μεμβράνη τύπου 2 κατά ΕΛΟΤ EN 12899-1 και 49,30 €/τεμ για στύλο πινακίδων από γαλβανισμένο σιδηροσωλήνα DN 80 mm (3’’).

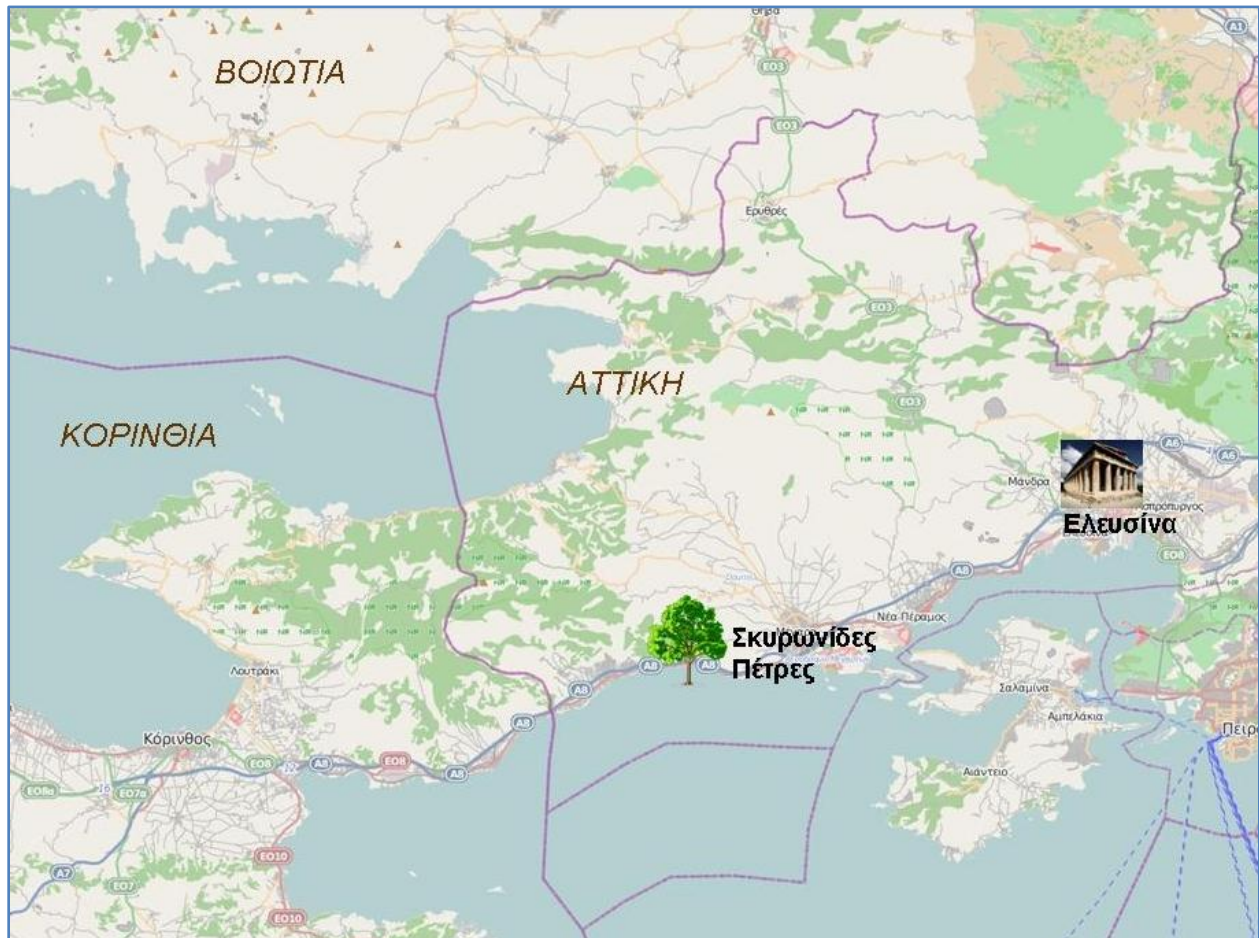
Από τον Πίνακα Αποστάσεων (Παράρτημα του παρόντος, σελ.52), το οποίο αντιστοιχίζει θέσεις πολιτιστικών ή περιβαλλοντικών μνημείων με τους αντίστοιχους ανισόπεδους κόμβους της Ολυμπίας Οδού, και το μήκος διαδρομής (και την εκτιμώμενη διάρκεια ταξιδιού) από κάθε Α/Κ προς την αντίστοιχη θέση φαίνεται ότι ενδέχεται να υπάρχει επικάλυψη των διαδρομών πρόσβασης μεταξύ δύο ή περισσότερων αρχαιολογικών ή περιβαλλοντικών προορισμών που διασυνδέονται μέσω του ίδιου ανισόπεδου κόμβου με την Ολυμπία Οδό. Η επικάλυψη αυτή θα έχει σαν αποτέλεσμα αφενός την μείωση του απαιτούμενου αριθμού πινακίδων σε σύγκριση με την περίπτωση ανεξάρτητων μη επικαλυπτόμενων διαδρομών και αφετέρου την αύξηση της επιφάνειας της κοινής πινακίδας αναγραφής των δύο ή περισσότερων προορισμών και την ανάγκη στήριξης της μεγαλύτερης πινακίδας με δύο στύλους έναντι του ενός που επαρκεί για πινακίδες μικρότερης επιφάνειας.

Με την παραδοχή ότι η μείωση του απαιτούμενου αριθμού πινακίδων αντισταθμίζεται από την αύξηση της επιφάνειάς τους και του αριθμού των στύλων στήριξης στην περίπτωση επικαλυπτόμενων διαδρομών πρόσβασης, η μέση επιφάνεια ανηγμένης πινακίδας λήφθηκε ίση με 1,0 m², που αντιστοιχεί σε έναν προορισμό, και θεωρήθηκε ότι θα απαιτηθεί τοποθέτηση ενός στύλου για την στήριξη κάθε πινακίδας.

Με βάση τις ανωτέρω εκτιμήσεις / παραδοχές προέκυψε κόστος 182,30 € ανά πινακίδα, οπότε το συνολικό κόστος για την εγκατάσταση πληροφοριακών πινακίδων κατεύθυνσης προς τους αρχαιολογικούς και τους περιβαλλοντικούς προορισμούς εκτιμήθηκε σε: 182,30 €/πινακίδα x 1 πινακίδα / χιλιόμετρο x 789,0 χιλιόμετρα = 143.835 € ~ 145.000€.

3.4 Συνοπτική παρουσίαση προτάσεων

Νομός Αττικής

Χάρτης 1: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στο τμήμα της Ολυμπίας Οδού που διέρχεται από την Αττική

1. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

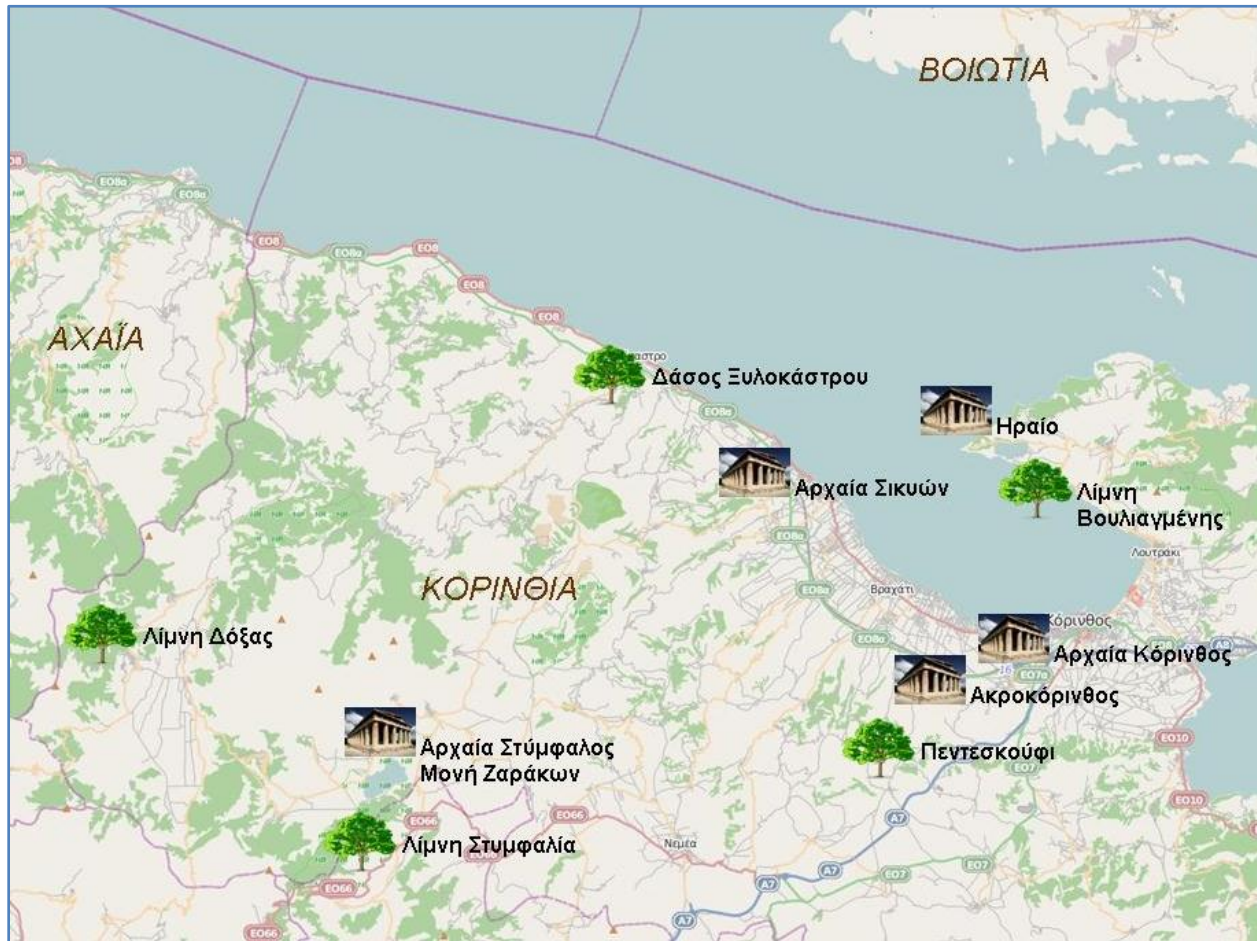
Η Ελευσίνα είναι ένα από τα σημαντικότερα λατρευτικά κέντρα της αρχαιότητας. Ο αρχαιολογικός χώρος της Ελευσίνας είναι πλήρως οργανωμένος και διαθέτει αρχαιολογικό μουσείο. Δέχεται πολλούς επισκέπτες, και το μουσείο λειτουργεί κανονικά. Η μόνη έλλειψη είναι η απουσία μιας ράμπας (κεκλιμένου διαδρόμου πρόσβασης) για την επίσκεψη του χώρου από ΑΜΕΑ (Άτομα με Ειδικές Ανάγκες). Η αρχαιολογική υπηρεσία έχει εντοπίσει τη διαδρομή περίπου 150 μέτρα με σχετικές δυσκολίες, οι οποίες όμως μπορούν να ξεπεραστούν.

1.1. Ράμπα (διάδρομος πρόσβασης) για την επίσκεψη Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες

Διαδρομή μήκους 150 μέτρων.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **80.000€**

Νομός Κορινθίας

Χάρτης 2: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στην Κορινθία

2. ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ-ΗΡΑΙΟ ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ

Στην περιοχή βρίσκεται ο καλά οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος Ηραίου. Στο ακρωτήριο Ηραίο (Μελαγκάβι) βρίσκεται πέτρινος διατηρητέος φάρος του Πολεμικού Ναυτικού, όπου και θέση θέας. Η περιοχή είναι χαρακτηρισμένη ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Έχει σχετικά μεγάλη επισκεψιμότητα τους θερινούς μήνες.

Φ.1: Ο πέτρινος φάρος στο ακρωτήρι Ηραίο (Μελαγκάβι)

2.1. Διαμόρφωση ατραπού-σήμανση-τειχίσκος ασφαλείας

Διαμόρφωση ατραπού μήκους 150 μέτρων για την πρόσβαση στον πέτρινο φάρο, σήμανση, τειχίσκος ασφαλείας.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **10.000€**

3-4. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΥ-ΦΡΟΥΡΙΟ ΠΕΝΤΕΣΚΟΥΦΙ

Η Ακροκόρινθος είναι κάστρο κτισμένο επί απόκρημνου βράχου. Αποτελέσε την οχυρωμένη ακρόπολη της αρχαίας και της μεσαιωνικής Κορίνθου, αποτελεί δε τυπικό δείγμα φρουριακής αρχιτεκτονικής. Η Ακροκόρινθος συνδέεται με ατραπό με το γειτονικό φρούριο Πεντεσκούφι.

Ο αρχαιολογικός χώρος περιλαμβάνεται σε περιοχή του Δικτύου Natura 2000 (GR2530003). Η περιοχή είναι επίσης χαρακτηρισμένη ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.

Ο χώρος φυλάσσεται, είναι σε καλή κατάσταση. Απαιτούνται μικρές παρεμβάσεις βελτίωσης της προσβασιμότητας και επισκεψιμότητας του Ακροκορίνθου.

Φ.2: Η Ακροκόρινθος

Προτεινόμενες παρεμβάσεις:

3.1 Βελτίωση υφισταμένου οδοστρώματος με ασφαλτόστρωση σε μήκος περίπου 80 μέτρα

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **15.000€**

3.2 Δημιουργία πινακίδων όδευσης εντός της Ακροκορίνθου

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **5.000€**

3.3 Διαμόρφωση, σήμανση, ανάδειξη περιπατητικής οικο-πολιτιστικής διαδρομής προς φρούριο Πεντεσκούφι.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **15.000€**

5. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΣΙΚΥΩΝΑΣ

Ο χώρος περιλαμβάνει ένα σημαντικό μουσείο εν λειτουργία, ένα μεγάλης χωρητικότητας αρχαίο θέατρο στο οποίο γίνονται εργασίες αποκατάστασης, καθώς και σημαντικά μνημεία που συνθέτουν την αρχαία Σικυώνα. Οι αναγκαίες προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι:

5.1 Δημιουργία άμεσης οδού πρόσβασης στον αρχαιολογικό χώρο

Μέσω της Ολυμπίας οδού.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **60.000€**

5.2 Φωτισμός σύνδεσης του οικισμού της Τοπικής Κοινότητας Αρχαίας Σικυώνας με το μουσείο και τον αρχαιολογικό χώρο

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **250.000€**

6. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΣΤΥΜΦΑΛΟΥ-ΜΟΝΗΣ ΖΑΡΑΚΩΝ

Η Μονή Ζαρακά (Ζαράκων) ιδρύθηκε τον 13ο Αιώνα από τους Κιστερκιανούς μοναχούς. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται η Αρχαία Στύμφαλος.

Προτείνεται η εξής παρέμβαση:

6.1 Διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση της υφιστάμενης αγροτικής οδού πρόσβασης

Από τον επαρχιακό δρόμο Κιάτο - Γκούρα προς τον αρχαιολογικό χώρο αρχαίας Στυμφάλου.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **30.000€**

7. ΛΙΜΝΗ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑ

Η γνωστή από τη μυθολογική αναφορά λίμνη Στυμφαλία αποτελεί περιοχή Δικτύου Natura 2000 (GR2530002) και Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.

Φ.3: Η λίμνη Στυμφαλία

Σε θέση πλησίον της λίμνης, λειτουργεί από το 2010, με την ευθύνη του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (Π.Ι.Ο.Π.), το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας. Το Μουσείο λειτουργεί και παρέχει ολοκληρωμένη πληροφόρηση σχετικά με διάφορες θεματικές που άπτονται της αλληλεξάρτησης ανθρώπου και φύσης στη λεκάνη της Στυμφαλίας.

Στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE-NATURE «Αειφόρος διαχείριση και χρηματοδότηση της βιοποικιλότητας των υγρότοπων: η περίπτωση της λίμνης Στυμφαλίας», σχεδιάστηκε διαδρομή ερμηνείας περιβάλλοντος με την ονομασία «Διαδρομή ερμηνείας περιβάλλοντος στη Λίμνη Στυμφαλία-Γνωριμία με το φυσικό και πολιτιστικό τοπίο». Ξεκινά από το μουσείο περιβάλλοντος της Στυμφαλίας και ακολουθεί το υπάρχον διαμορφωμένο μονοπάτι που οδηγεί στα ερείπια της Αρχαίας. Σηματοδοτείται από διαφόρων τύπων πινακίδες ενημέρωσης, ενώ σε κατάλληλη θέση θα τοποθετηθεί παρατηρητήριο ορνιθοπανίδας.

7.1 Διαμόρφωση, σήμανση, ανάδειξη οικοτουριστικής διαδρομής στο νότιο τμήμα της λ. Στυμφαλίας

Ποδηλατικές διαδρομές. Ανακαίνιση υφιστάμενων περιπτέρων/ χώρων αναψυχής.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **80.000€**

8. ΛΙΜΝΗ ΔΟΞΑΣ ΦΕΝΕΟΥ (ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΧΕΛΜΟΥ-ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ)

Φ.4: Η τεχνητή λίμνη Δόξας Φενεού

Η περιοχή της λίμνης Δόξα έχει μελετηθεί κατά το παρελθόν για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της (Μελέτη προστασίας λίμνης Δόξα, Ε. Παππάς, 2005 & Μελέτη Ανάδειξης και Ανάπτυξης της Λίμνης Δόξα Ε. Αλεξανδροπούλου, 2005).

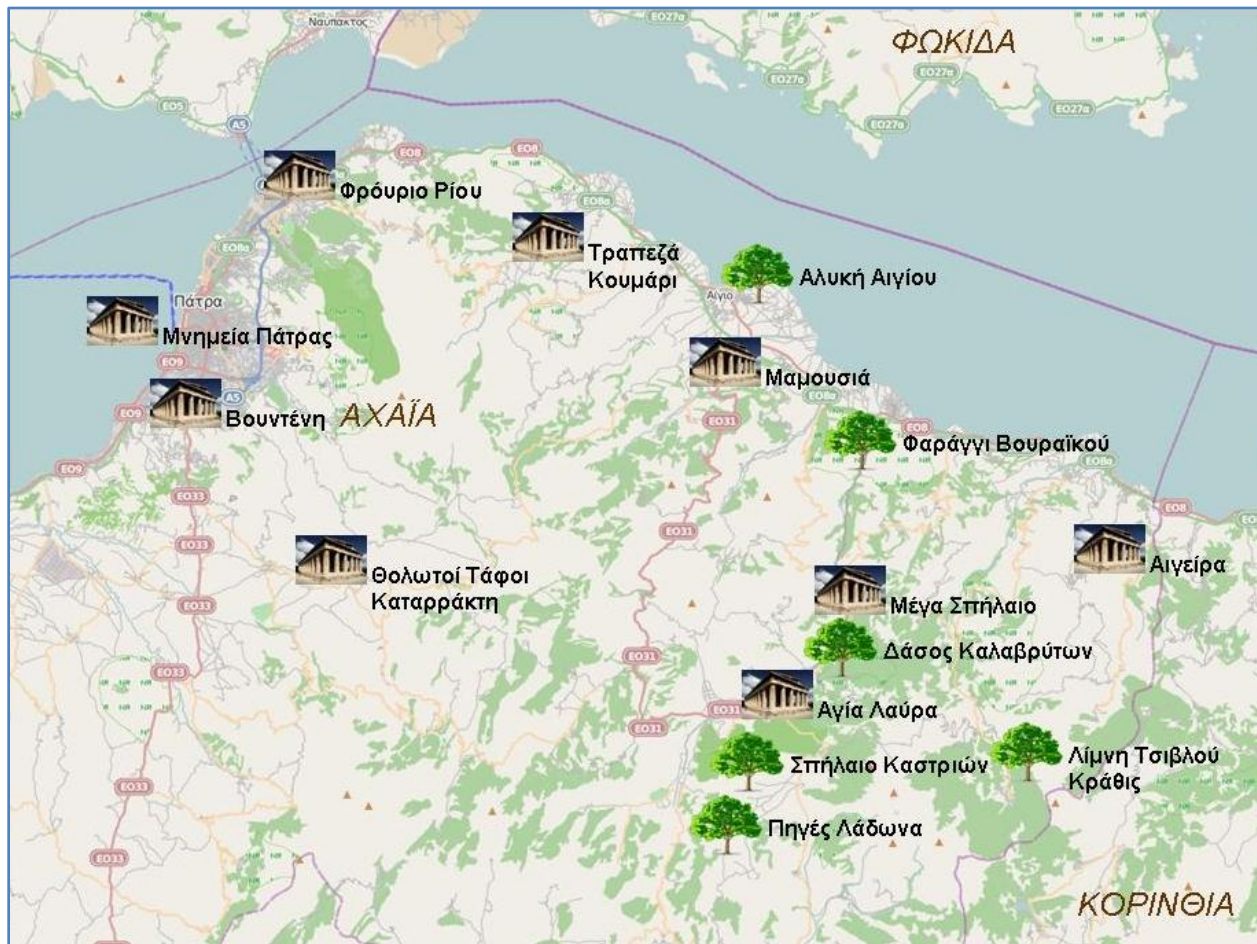
Στα σημαντικά στοιχεία του περιβάλλοντος της περιοχής συγκαταλέγονται: Το σύστημα της κλειστής λεκάνης του Φενεού. Η ποικιλότητα του τοπίου, το υδάτινο στοιχείο και τα δάση που φτάνουν μέχρι τη λίμνη. Η αρχαία Φενεός. Η ύπαρξη της λίμνης Δόξα, η οποία συνέβαλε στην αύξηση της βιοποικιλότητας και στην οπτική ετερογένεια του τοπίου. Δασικές διαπλάσεις με μαυρόπευκα και έλατα, υψηλής οικολογικής και αισθητικής αξίας. Η Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Φενεού, η οποία συνδέεται άρρηκτα φυσιογνωμικά και ιστορικά με την περιοχή και αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών.

8.1 Δημιουργία Ελαφρών Λιμναίων Υποδομών στη Λίμνη Δόξα Φενεού

Στην όχθη της τεχνητής λίμνης Δόξας Φενεού, στο δυτικό της μυχό και μακριά από το ναΐσκο του Αγίου Φανουρίου, κατόπιν περαιτέρω διερεύνησης και σε συμφωνία με το Φορέα Διαχείρισης Χελμού-Βουραϊκού, προτείνεται η κατασκευή ελαφρών λιμναίων υποδομών, οι οποίες θα περιλαμβάνουν ξύλινες εξέδρες για την ασφαλή πρόσβαση στη λίμνη και την ανάπαυση των λουομένων, καθώς και τη δυνατότητα χρήσης κανό.

Εκτίμηση προϋπολογισμού: **30.000€**

Νομός Αχαΐας

Χάρτης 3: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στο ανατολικό τμήμα της Αχαΐας

9. ΑΙΓΕΙΡΑ

Φ.5: Το αρχαίο θέατρο Αιγείρας

Πρόκειται για αρχαία πόλη σε περίβλεπτη θέση με σπουδαιότερο μνημείο το αρχαίο θέατρο. Το θέατρο βρίσκεται σε απαλλοτριωμένο και περιφραγμένο χώρο δέκα περίπου στρεμμάτων. Το μνημείο έχει ανασκαφεί και έχουν πραγματοποιηθεί εργασίες προστασίας του. Ωστόσο, το διάζωμά του αποτελείται από ψαμμόλιθους και υφίσταται φθορές.

Ο μνημειακός χώρος δίπλα στο θέατρο, έκτασης περίπου 400 τ.μ., έχει αναστηλωθεί και προστατεύεται από στέγαστρο. Υπάρχει καινούργιο φυλακείο εισόδου.

9.1 Βελτίωση επισκεψιμότητας – φωτισμός – βελτίωση δρομίσκου

Για τη βελτίωση της επισκεψιμότητας του χώρου και της καλύτερης πρόσβασης απαιτούνται:

A. Μελέτη και τοποθέτηση φωτισμού στην είσοδο, στο χώρο του θεάτρου και στο παρακείμενο μνημείο, προεκτιμώμενου κόστους 150.000€

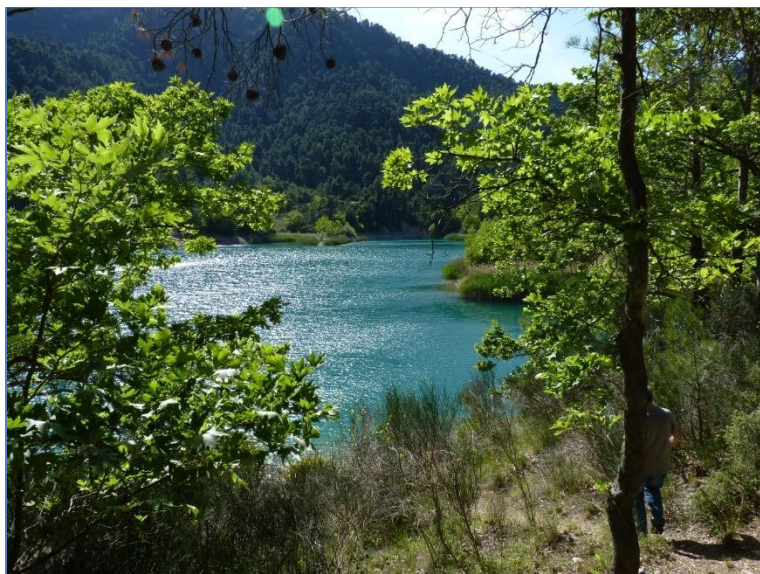
B. Μικρές παρεμβάσεις στον δρομίσκο που οδηγεί στο θέατρο, μήκους 150 μέτρων περίπου, με προεκτιμώμενο κόστος 30.000€

Μη προβλεπόμενα 20.000€

Σύνολο: **200.000€**

10. ΛΙΜΝΗ ΤΣΙΒΛΟΥ – ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΡΑΘΙΣ (ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΧΕΛΜΟΥ-ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ)

Η λίμνη Τσιβλού και η κοιλάδα του ποταμού Κράθι ανήκουν στο Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού. Είναι ενταγμένες στο οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 (GR2320002 και GR2320013) και αποτελούν τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Φ.6: Η λίμνη Τσιβλού

Προτεινόμενες παρεμβάσεις:

10.1 Δημιουργία Ελαφρών Λιμναίων Υποδομών στη Λίμνη Τσιβλού

Στην όχθη της λίμνης Τσιβλού σε κατάλληλη θέση, με περαιτέρω διερεύνηση και σε συμφωνία με το Φορέα Διαχείρισης Χελμού-Βουραϊκού, προκειμένου να είναι εύκολη η πρόσβαση των επισκεπτών μέσω μονοπατιού, αλλά και να μην παρεμποδίζεται η θέα, προτείνεται η κατασκευή ελαφρών λιμναίων υποδομών, οι οποίες θα περιλαμβάνουν ξύλινες εξέδρες για την ασφαλή πρόσβαση στη λίμνη και την ανάπαυση των λουομένων, καθώς και τη δυνατότητα χρήσης κανό.

Εκτίμηση προϋπολογισμού: 30.000€

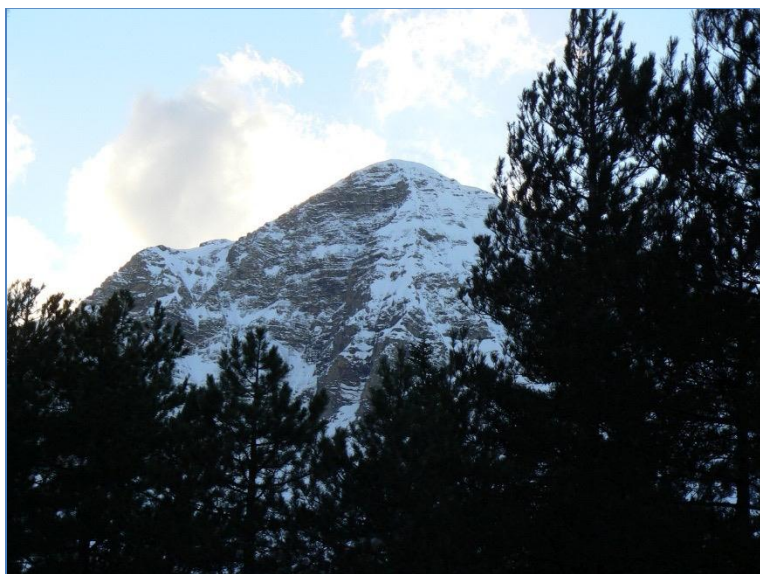
10.2 Υδρολογικοί Τηλεμετρικοί Σταθμοί στους ποταμούς Κράθι και Βουραϊκό για την Παρακολούθηση Στάθμης-Θερμοκρασίας και Φυσικοχημικών Παραμέτρων Ποταμών

Περιλαμβάνει τον απαραίτητο εξοπλισμό για την συνεχή παρακολούθηση φυσικοχημικών παραμέτρων των νερών των ποταμών του Εθνικού πάρκου και κατ' επέκταση της παρακολούθησης ποιότητας των ποταμών σε πραγματικό χρόνο , με εγκατάσταση καταγραφικών μονάδων και αποστολή σε υπολογιστή του φορέα που θα βρίσκεται συνδεδεμένος στο διαδίκτυο. Θα περιλαμβάνει πολυπαραμετρικούς αισθητήρες μέτρησης φυσικοχημικών Παραμέτρων (Διαλυμένου οξυγόνου, pH & Δυναμικό Οξειδοαναγωγής, θερμοκρασία, θολότητα, αγωγιμότητα αλατότητα & Ολικά διαλυμένα στερεά , νιτρικά και αμμωνιακά). Ηλεκτρονικό & Ηλεκτρολογικό πίνακα και Λογισμικό παρακολούθησης σταθμών, κόστος εγκατάστασης και σχεδιασμού σταθμών παρακολούθησης ποιοτικών παραμέτρων και υπηρεσίες βαθμονόμησης & συντήρησης σταθμών/ έτος και υπηρεσίες εκπαίδευσης στη χρήση και λειτουργία του εξοπλισμού.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός για έξι (6) σταθμούς, τρεις ανά ποταμό: **180.000 €**

11. ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ - ΧΕΛΜΟΣ - ΣΤΥΓΑ - ΦΕΝΕΟΣ (ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΧΕΛΜΟΥ-ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ)

Τμήμα του Εθνικού Πάρκου Χελμού-Βουραϊκού, περιοχή Δικτύου Natura 2000 (κωδικοί GR2320002, GR2320003, GR2320004, GR2320013), και τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Πρόσφατα ανακηρύχθηκε Γεωπάρκο UNESCO, ένα από τα πέντε που υπάρχουν στην Ελλάδα. Ο οδοντωτός σιδηρόδρομος Διακοπτού-Καλαβρύτων που διέρχεται από το φαράγγι, αλλά και το πλήθος ιστορικών μνημείων, αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών.

Φ.7: Χελμός – Ύδατα Στυγός

11.1 Οργάνωση νέων περιπατητικών και άλλων θεματικών διαδρομών - χώρων αναψυχής σε Βουραϊκό-Λουσούς-Χελμό-Φενεό

1. Ανάδειξη νέων περιπατητικών και άλλων θεματικών διαδρομών (ποδηλατικών, κανό κ.α.) και βελτίωση προσβασιμότητας σε γεωτόπους και άλλα σημαντικά σημεία του Πάρκου. Σήμανση των διαδρομών με πληροφοριακές πινακίδες για τον επισκέπτη.

2. Δημιουργία χώρων αναψυχής κατά μήκος του φαραγγιού του Βουραϊκού και του μονοπατιού Ε4.

3. Διερεύνηση της δυνατότητας και χαρτογράφηση της κατάλληλης διαδρομής, ώστε να είναι δυνατή η οργάνωση από τον Φορέα Διαχείρισης «Ορεινών Αγώνων Δρόμου», με τη χρήση μονοπατιών και δασικών δρόμων της περιοχής. Σήμανση των διαδρομών με πινακίδες κατεύθυνσης και θέσης για την ασφάλεια των αθλητών.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **150.000 €**

12. ΜΝΗΜΕΙΟ ΜΑΜΟΥΣΙΑ – ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ

Το Ταφικό Μνημείο ή Ηρώο Μαμουσιάς είναι μικρό σε έκταση μνημείο, το οποίο σήμερα είναι αναστηλωμένο. Χρειάζεται φωτισμός για την προστασία του Μνημείου.

Η Κερύνεια είναι Αχαϊκή πόλη κτισμένη σε φυσικά οχυρή θέση. Το Αρχαίο θέατρο της Κερύνειας δεν έχει καταστεί επισκέψιμο. Απαιτούνται παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας.

12.1 Φωτισμός προστασίας του μνημείου Ηρώο Μαμουσιάς

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **20.000€**

13. ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ

Φ.8: Θέση θέας στην Αλυκή Αιγίου στην οποία προτείνεται η κατασκευή παρατηρητηρίου bird-hide

Πρόκειται για προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 (κωδικός GR2320006). Η προστατευόμενη περιοχή είναι σημαντική για την ύπαρξη τύπων οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και την παρουσία σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας.

Επιπρόσθετα, η περιοχή έχει εύκολη πρόσβαση, ενώ πλησίον της βρίσκεται δημοφιλής ακτή λουομένων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η περιοχή είναι σημαντική για την υλοποίηση περιβαλλοντικών - εκπαιδευτικών προγραμμάτων με θέμα τους υγροτόπους και την ορνιθοπανίδα.

Προτεινόμενες παρεμβάσεις:

13.1 Διαδρομές ερμηνείας περιβάλλοντος στην Αλυκή Αιγίου

Φυσικό Αντικείμενο: Διαδρομές ερμηνείας θα σχεδιαστούν σε θέσεις πέριξ της λίμνης, αλλά και κατά μήκος της παραλιακής ζώνης της πόλης. Θα εξυπηρετεί τους επισκέπτες, αλλά και τους κατοίκους της περιοχής, παρέχοντας ενημερωτικό υλικό με τη δυνατότητα ανανέωσης αυτού. Η ανανέωση μπορεί να είναι δυνατή εφόσον χρησιμοποιηθούν καινοτόμα σενάρια εφαρμογών, τα οποία περιλαμβάνουν τη χρήση έξυπνων συσκευών (τηλέφωνα, tablet).

Εκτίμηση προϋπολογισμού: **120.000€**

13.2 Παρατηρητήριο πουλιών (bird-hide) με πρόσβαση ΑΜΕΑ

Παρατηρητήριο πουλιών (bird-hide) στην υφιστάμενη θέση θέας (με το παγκάκι). Πρόσβαση ΑΜΕΑ. Δενδροφύτευση παραλίμνιας βλάστησης, αφαίρεση επιγενών (ευκαλύπτων), αποκατάσταση χώρου

Εκτίμηση προϋπολογισμού: **80.000€**

14. ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΡΑΠΕΖΑ – ΑΡΧΑΪΚΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΥΜΑΡΙ

Μεγάλου ενδιαφέροντος δωρικός ναός, ο οποίος αποτελεί πυρήνα οχυρωμένης ακρόπολης.

Ανασκαφή σε εξέλιξη. Προστατεύεται από στέγαστρο 40x20 μέτρα και βρίσκεται σε περιφραγμένο χώρο δώδεκα στρεμμάτων.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα αξιολογούνται ως μεγάλης σημασίας.

14.1 Περιμετρικός φωτισμός προστασίας του χώρου

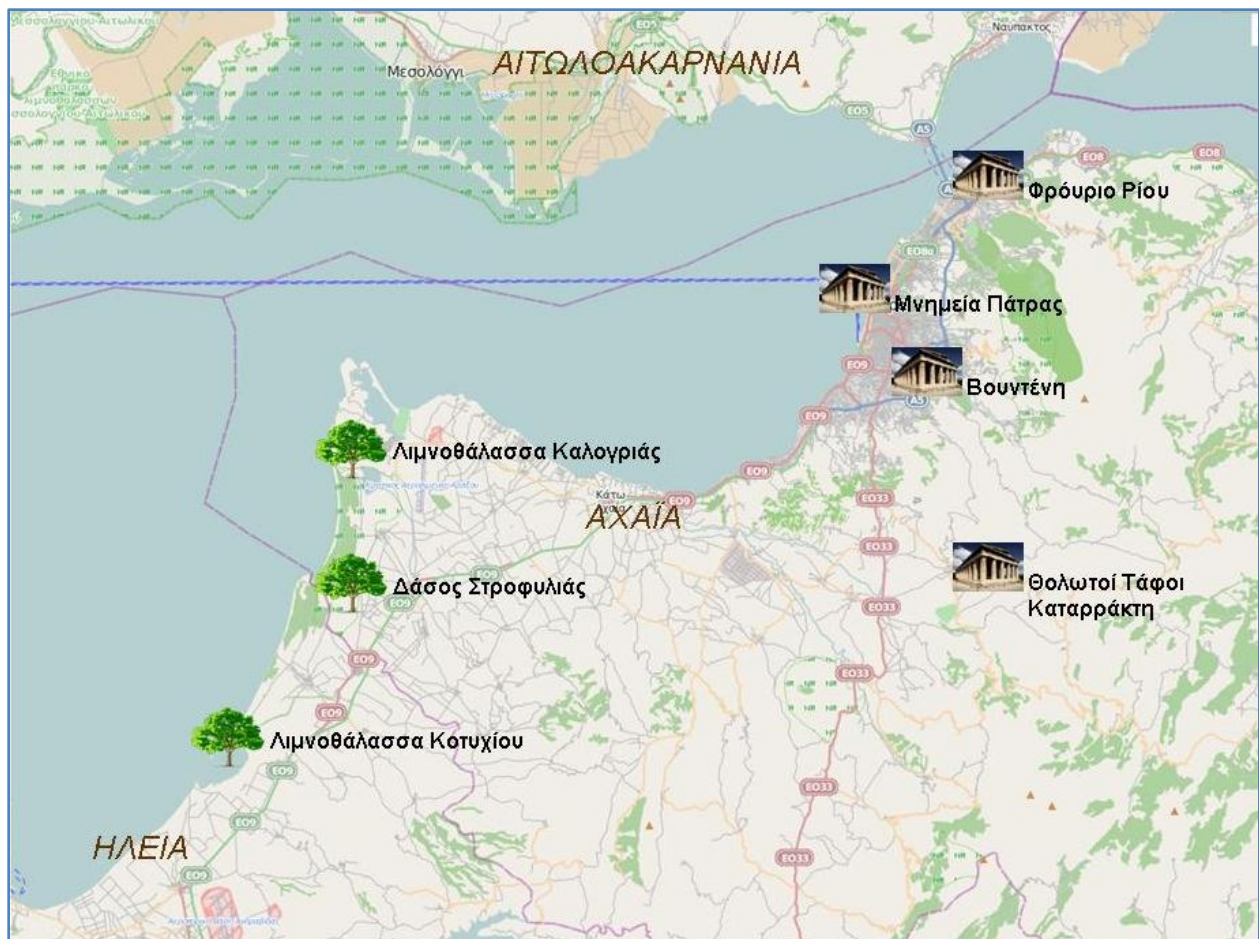
Για την προστασία των ανασκαμμένων ευρημάτων.

Εκτίμηση προϋπολογισμού: **150.000€**

14.2 Διάνοιξη και χαλικόστρωση οδού πρόσβασης

Το πρόβλημα με το χώρο είναι η δύσκολη πρόσβασή του. Απέχει από τον ασφαλτωμένο και βατό δρόμο του χωριού περίπου 700 μέτρα. Η πρόσβαση στον αρχαιολογικό χώρο απαιτεί τη βελτίωση του στενού χωματόδρομου και παράλληλη χαλικόστρωση

Εκτίμηση προϋπολογισμού: **40.000€**

Χάρτης 4: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στο δυτικό τμήμα της Αχαΐας

15-17. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ - ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ - ΚΟΤΥΧΙ (ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΚΟΤΥΧΙΟΥ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ)

Η περιοχή αποτελεί το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς (ΕΠΥΚΣ). Είναι υγρότοπος Ramsar Διεθνούς Σημασίας, και περιοχή του Δικτύου Natura 2000 (GR2320001, GR2320006, GR2320007, GR2320011). Χαρακτηρίζεται από πολύ ιδιαίτερο τοπίο, με εκτεταμένα δάση κουκουναριάς (στροφυλιάς), λίμνες, και μεγάλες αμμώδεις ακτές με αμμοθίνες.

Φ.9: Το δάσος Στροφυλιάς

15.1 Υποδομές για την Περιήγηση και Ξενάγηση στο Εθνικό Πάρκο Κοτυχίου-Στροφυλιάς

- Σήμανση υφιστάμενων πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα (20.000€)
- Μελέτη εφαρμογής για χάραξη και σήμανση πολιτιστικής διαδρομής κατά μήκος του Εθνικού Πάρκου (από Τείχος Δυμαίων έως Ξύλινα Οικοτουριστικά σπιτάκια). Εκτός από τη παροχή υπηρεσιών για την εκπόνηση της μελέτης το κόστος περιλαμβάνει και ό,τι θα προβλέπει η μελέτη π.χ. σήμανση, προμήθειες, συνοδά έργα, κ.α. (30.000€).
- Ηχητικά μονοπάτια για τις υπάρχουσες διαδρομές: Αρχεία ήχου με περιγραφή/ξενάγηση και πληροφορίες για κάθε διαδρομή και στάσεις/σημεία ενδιαφέροντος. Το κοινό θα μπορεί να κάνει λήψη (download) των αρχείων ή να τα αγοράζει (20.000€).

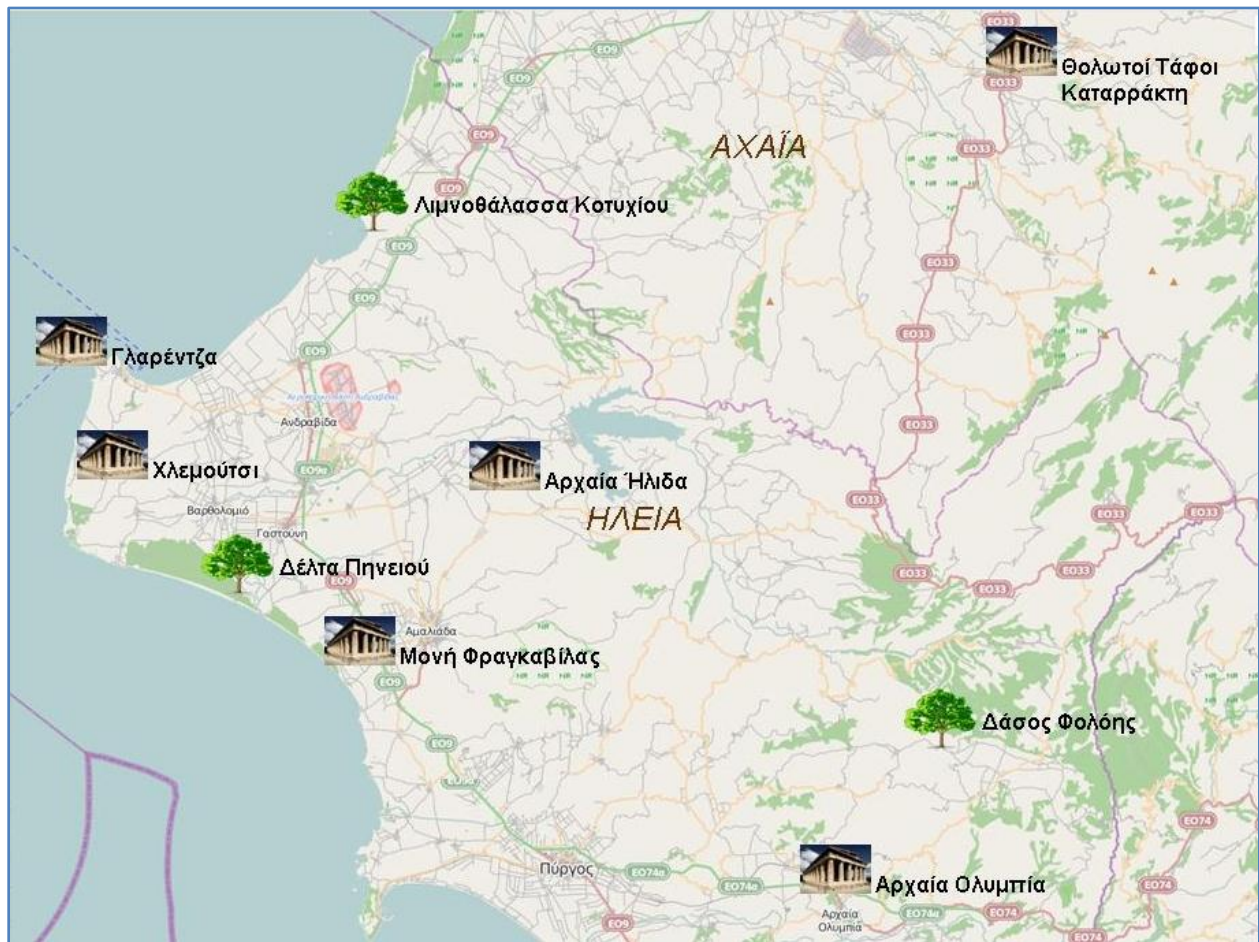
- Χώροι αναψυχής κατά μήκος διαδρομών (περίπου 15 κιόσκια/ παγκάκια) (10.000€)
 - Σταθερά κιάλια σε θέσεις θέας (4-5, π.χ. Τείχος Δυμαίων, Κουνουπέλι, εξωκλήσι Παναγίας στα Μαύρα Βουνά) (5.000€)
 - Διαμόρφωση και καθαρισμός καναλιού και κατασκευή κυρτής πεζογέφυρας. Η αναγκαιότητα υλοποίησης του συγκεκριμένου έργου κρίνεται άμεση καθώς: α) η υφιστάμενη πεζογέφυρα έχει καταστραφεί, και β) το κανάλι χρήζει καθαρισμού λόγω ευτροφισμού (25.000€)
 - Προμήθεια Minibus 10 θέσεων για την μεταφορά/ξενάγηση επισκεπτών (60.000€).
- Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **170.000€**

15.2 Διατήρηση/προστασία Σπανίου Είδους στο Εθνικό Πάρκο Κοτυχίου-Στροφυλιάς

Παραγωγή και τοποθέτηση τουλάχιστον 20 τεχνητών φωλιών για Κιρκινέζια στα Λεχαινά, σύμφωνα με το πρότυπο κατασκευής φωλιάς που προτείνεται από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία με επιπλέον τοποθέτηση κεραμιδιών στην οροφή κάθε φωλιάς.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: 20 φωλιές x 100,00€ και ενημερωτικές δράσεις = **5.000€**

Νομός Ηλείας

Χάρτης 5: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στο βόρειο τμήμα της Ηλείας

18. ΚΑΣΤΡΟ ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ

Φ.10: Το κάστρο Χλεμούτσι

Επιβλητικό κάστρο, το καλύτερα διατηρημένο της εποχής της Φραγκοκρατίας στην Πελοπόννησο.

Ο χώρος είναι σε άριστη κατάσταση. Έχει υψηλή επισκεψιμότητα. Το πρόβλημα του εξωτερικού φωτισμού (ο οποίος υπάρχει) είναι η ασφάλεια των φωτιστικών σημείων (περίπου 60). Αυτό που ζητείται είναι:

18.1 προσθήκη δύο χημικών τουαλετών

Η μια θα είναι κατάλληλη για άτομα με ειδικές δεξιότητες.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **10.000€**

18.2 Τοποθέτηση συστήματος προβολής (οθόνης)

Σε διαθέσιμο χώρο εντός του Μουσείου για διαρκή προβολή βίντεο, τα οποία διαθέτει η αρχαιολογική υπηρεσία.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **30.000€**

19. ΚΑΣΤΡΟ ΓΛΑΡΕΝΤΖΑ

Πρόκειται για την μεσαιωνική πόλη της Γλαρέντζας. Οι ανασκαφικές αναζητήσεις είναι σε αρχική φάση.

Η Γλαρέντζα το Χλεμούτσι και η Ανδραβίδα αποτελούν το τρίγωνο της φράγκικης ιστορίας στην περιοχή της Ηλείας.

19.1 Τοποθέτηση ενός λεπτομερούς σάντ με έντυπα και ηλεκτρονικό υλικό

Η παρέμβαση που μπορεί να κάνει ελκτική την πόλη. Προτείνεται να τοποθετηθεί στο λιμάνι σε χώρο που προσφέρει το Λιμενικό Ταμείο Κυλλήνης.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **20.000€**

20. ΑΡΧΑΙΑ ΗΛΙΔΑ

Είναι η πόλη που είχε στην αρχαιότητα την ευθύνη των Ολυμπιακών αγώνων. Εντός της πόλης έχει ανασκαφεί και το αρχαίο θέατρο, το οποίο δεν έχει λίθινες, αλλά χωματίνες κερκίδες. Ήταν διαμορφωμένο σε αμφιθεατρικό χώρο και είχε χωρητικότητα της τάξης των 10.000 θεατών. Έχει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Απαιτείται, επιπλέον ανασκαφικό έργο της τάξης του 5%.

Παρεμβάσεις που μπορούν να αναδείξουν περισσότερο το χώρο:

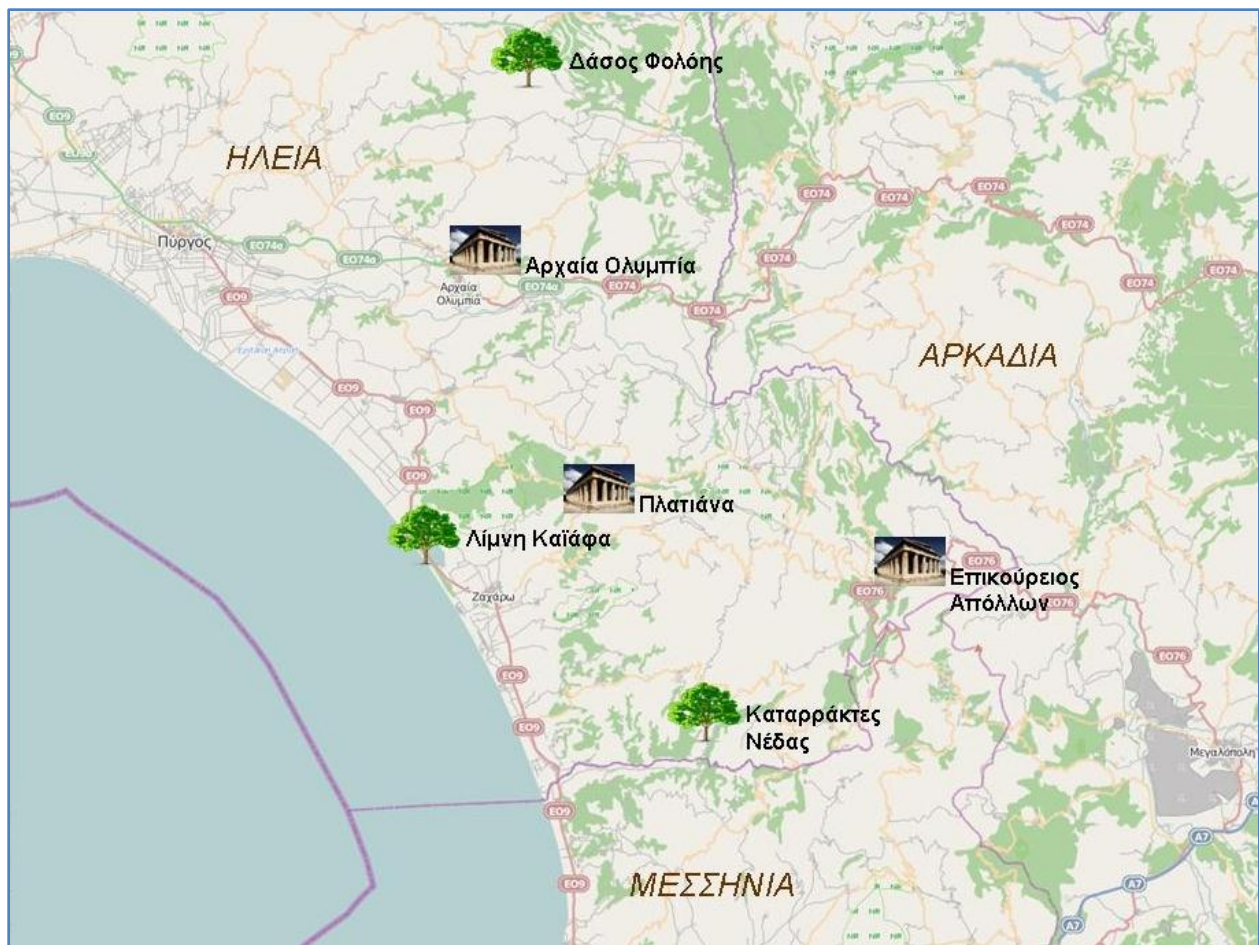
20.1 Μικρές επισκευές στο παλαιό Μουσείο στην πόλη της Ήλιδας.

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **70.000€**

20.2 Μουσειολογική μελέτη και ταυτόχρονα τοποθέτηση λεζάντων και πινακίδων στο χώρο

Ενδεικτικός προϋπολογισμός: **50.000€**

Σύνολο **120.000€**

Χάρτης 6: Περιβαλλοντικά και Πολιτιστικά Μνημεία στο νότιο τμήμα της Ηλείας

21. ΔΡΥΟΔΑΣΟΣ ΦΟΛΩΗΣ

Φ.11: Κέντρο ενημέρωσης επισκεπτών (δεν λειτουργεί) στο Δάσος Φολόης

Το εντυπωσιακό δρυοδάσος στο οροπέδιο της Φολόης, γνωστό και από τη Μυθολογία, βρίσκεται πολύ κοντά στην Αρχαία Ολυμπία. Η περιοχή είναι μέρος του Δικτύου Natura 2000 (GR2330002, GR2320012).

21.1 Ανακαίνιση υφιστάμενου Κέντρου Ενημέρωσης – αθλητική/ οικοτουριστική υποδομή – νέα έκθεση

Ανακαίνιση και προσαρμογή υφιστάμενου Κέντρου Ενημέρωσης, αποθηκευτικοί χώροι και υποδομή για εξοπλισμό οικοτουρισμού (50.000€). Έκθεση για την μυκοχλωρίδα της Φολόης (30.000€).

Εκτιμώμενος προϋπολογισμός: **80.000€**

ΣΗΜΑΝΣΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Θα πραγματοποιηθεί σήμανση από τους κόμβους της Ο.Ο. προς όλα τα μνημεία που περιλαμβάνονται στους Πίνακες 1 και 2 – συνολικά 42 μνημεία, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά.

Σήμανση από τους κόμβους της Ο.Ο. μέχρι τα μνημεία

Σύμφωνα με προμέτρηση (βλ. σελ. 18 του παρόντος), απαιτούνται 789 πινακίδες με μέσο κόστος 182,30€ ανά πινακίδα.

Εκτιμώμενος προϋπολογισμός: **145.000€**

3.5 Πίνακας Προϋπολογισμού

Πίνακας 4: Προϋπολογισμός κατά θέση μνημείου και κατά έργο

α/α	Θέση	Προτεινόμενες παρεμβάσεις	Ενδεικτικός προϋπολογισμός (€)
α1	Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας	Ράμπα (διάδρομος πρόσβασης) για την επίσκεψη Ατόμων με Αναπηρία	80.000,00
α2	Λίμνη Βουλιαγμένης	Σήμανση, τειχίσκος ασφαλείας, διαμόρφωση ατραπού 150m	10.000,00
α3	Αρχαιολογικός Χώρος Ακροκορίνθου	- Βελτίωση υφισταμένου οδοστρώματος μήκους 80m (15.000€) - Δημιουργία πινακίδων όδευσης εντός του Ακροκορίνθου (5.000€)	20.000,00
α4	Ακροκόρινθος και Πεντεσκούφι	Διαμόρφωση, σήμανση, ανάδειξη περιπατητικής οικο-πολιτιστικής διαδρομής προς φρούριο Πεντεσκούφι.	15.000,00
α5	Αρχαία Σικυώνα	- Οδός άμεσης πρόσβασης στον αρχαιολογικό χώρο (60.000€) - Φωτισμός σύνδεσης του οικισμού της Αρχαίας Σικυώνας με το μουσείο και τον αρχαιολογικό χώρο (250.000€)	310.000,00
α6	Αρχαία Στυμφαλία και Μονή Ζαράκων	Διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση οδού πρόσβασης από τον επαρχιακό δρόμο προς τον αρχαιολογικό χώρο	30.000,00

α/α	Θέση	Προτεινόμενες παρεμβάσεις	Ενδεικτικός προϋπολογισμός (€)
α7	Λίμνη Στυμφαλία	Διαμόρφωση, σήμανση, ανάδειξη οικότουριστικής διαδρομής στο νότιο τμήμα. Ποδηλατικές διαδρομές. Ανακαίνιση υφιστάμενων περιπτέρων/ χώρων αναψυχής.	80.000,00
α8	Λίμνη Δόξας και κοιλάδα Φενεού (ΕΠΧΒ)	Ελαφρές λιμναίες υποδομές και ξύλινη εξέδρα στη λ. Δόξας.	30.000,00
α9	Αρχαία Αιγείρα	- Μελέτη και κατασκευή φωτισμού της εισόδου, του χώρου του θεάτρου και του παρακείμενου μνημείου (150.000€) - Παρεμβάσεις στον δρομίσκο που οδηγεί στο θέατρο μήκους 150m (30.000€) - Μη προβλεπόμενα (20.000€)	200.000,00
α10	Λίμνη Τσιβλού-Κράθις (ΕΠΧΒ)	- Ελαφρές λιμναίες υποδομές και ξύλινη εξέδρα στη λ.Τσιβλού (30.000€) - Υδρολογικοί τηλεμετρικοί σταθμοί σε ποταμούς Κράθι και Βουραϊκό (180.000€)	210.000,00
α11	Φαράγγι Βουραϊκού (ΕΠΧΒ)	Περιπατητικές και θεματικές διαδρομές (Βουραϊκός, Φενεός, Λουσοί και αλλού). Χώροι δασικής αναψυχής.	150.000,00
α12	Ταφικό Μνημείο Μαμουσιά - Κερύνεια	Φωτισμός προστασίας του Ταφικού Μνημείου	20.000,00

α/α	Θέση	Προτεινόμενες παρεμβάσεις	Ενδεικτικός προϋπολογισμός (€)
α13	Αλυκή Αιγίου	- Διαδρομή ερμηγείας περιβάλλοντος (120.000€). - Παρατηρητήριο πουλιών (bird-hide) με πρόσβαση ΑΜΕΑ και δεντροφύτευση-υλοτομία επιγενών-αποκατάσταση χώρου (80.000€).	200.000,00
α14	Τραπεζιά - Αρχαϊκός Ναός Κουμάρι	- Περιμετρικός φωτισμός προστασίας (150.000€) - Διάνοιξη και ασφαλτόστρωση του στενού χωματόδρομου πρόσβασης (40.000€)	190.000,00
α15	Λιμνοθάλασσα Καλογριάς (ΕΠΥΚΣ)	Υποδομές για περιήγηση και ξενάγηση: σήμανση διαδρομών (20.000€), διαδρομή προς Τείχος Δυμαίων (30.000€), ηχητικά μονοπάτια (20.000€), χώροι αναψυχής (10.000€), κιάλια (5.000€), πεζογέφυρα (25.000€), minibus (60.000€)	170.000,00
α16	Δάσος Στροφυλιάς (ΕΠΥΚΣ)	Όπως παραπάνω.	
α17	Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου (ΕΠΥΚΣ)	Όπως παραπάνω. Επίσης, τοποθέτηση τεχνητών φωλιών για κερκινέζια.	5.000,00
α18	Κάστρο Χλεμούτσι	- Προσθήκη δύο χημικών τουαλετών, το ένα για άτομα με αναπηρία (10.000€) - Τοποθέτηση συστήματος προβολής (οθόνης) για διαρκή προβολή (30.000 Ευρώ)	40.000,00
α19	Γλαρέντζα	- Τοποθέτηση λεπτομερούς στάντ με έντυπα και ηλεκτρονικό ενημερωτικό υλικό στο λιμάνι Κυλλήνης	20.000,00

α/α	Θέση	Προτεινόμενες παρεμβάσεις	Ενδεικτικός προϋπολογισμός (€)
α20	Αρχαία Ήλιδα	- Επισκευές στο παλαιό Μουσείο στην πόλη της Ήλιδας (70.000€) - Μουσειολογική μελέτη και τοποθέτηση λεζάντων και πινακίδων (50.000€)	120.000,00
α21	Δάσος Φολόης	- Ανακαίνιση και προσαρμογή υφιστάμενου Κέντρου Ενημέρωσης, αποθηκευτικοί χώροι και υποδομή για εξοπλισμό οικοτουρισμού (50.000€). - Έκθεση για την μυκοχλωρίδα της Φολόης (30.000€).	80.000,00
	Σε όλες τις θέσεις – Σήμανση	Σήμανση από τους κόμβους της Ο.Ο. προς 42 μνημεία (πίνακες 1 και 2) με 789 πινακίδες, μέσου κόστους 182,30€ εκάστη (βλ. προμέτρηση σελ.18)	145.000,00
		Μερικό ΣΥΝΟΛΟ:	2.125.000,00

4. Η Προβολή και Οργάνωση της Διαδρομής (Στόχος 2)

Οι παρεμβάσεις του Στόχου 1 αποβλέπουν, με την αξιοποίηση των μνημείων περί την Ολυμπία οδό, να συμβάλουν στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και να την καταστήσουν μια **επώνυμη τουριστική διαδρομή**.

Προς το σκοπό αυτό απαραίτητο εργαλείο είναι η κατάρτιση ενός συνολικού **σχεδίου** που ουσιαστικά το περιεχόμενό του θα περιλαμβάνει όλες τις δράσεις ανάδειξης, προβολής και **οργάνωσης** της διαδρομής. Αυτό το σχέδιο θα περιλαμβάνει:

A. Πρόγραμμα χρονικά και οικονομικά προσδιορισμένων όλων των ενεργειών προβολής και οργάνωσης.

B. Πρόταση δημιουργίας branding και σχεδιασμός λογοτύπου της περιοχής, ώστε να δημιουργηθεί μια αναγνωρίσιμη αποδεκτή ταυτότητά της. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **40.000€**

Γ. Σχεδιασμό των μέσων (media plan) για την δημοσιότητα και διαφήμιση της διαδρομής. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **20.000€**

Δ. Σχεδιασμό και υλοποίηση ενός γεγονότος για την έναρξη της διαδρομής (launching event) το οποίο πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο μεγάλης δημοσιότητας. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **20.000€**

E. Δράσεις προβολής καθ' όλη την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, (μέσω της ιστοσελίδας, με ενημερωτικές συναντήσεις γενικές και εξειδικευμένες. **Όπως με εξειδικευμένα τουριστικά-ταξιδιωτικά γραφεία εσωτερικού, εξωτερικού, fan trips, ειδικούς σε θέματα τουρισμού κλπ**). Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **30.000€**.

ΣΤ. Δημιουργία αφηγήματος (story telling) για την διαδρομή σε μια περιοχή που διαθέτει όλα τα στοιχεία «ενοποίησης» της ιστορίας της. Το αφήγημα αυτό μπορεί να συνδέεται και με επιμέρους αφηγήματα των μνημείων καθ' εαυτών. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός **40.000€**

Z. Ψηφιακές δράσεις. Αποτελούν ιδιαίτερο κεφάλαιο στις σύγχρονες μεθόδους ενημέρωσης και προβολής. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **360.000€**.

Στον αρχικό σχεδιασμό περιλαμβάνονται:

1. Η δημιουργία ενός **συνόλου ψηφιακών δράσεων** κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού, στο οποίο θα συντονίζονται οι ανά μνημείο (αλλά και ανά ΣΕΑ και ευρύτερα στα σημεία εισόδου στην Ολυμπία διαδρομή π.χ. Λιμάνι Πατρών, αεροδρόμιο, διόδια Ελευσίνας κ.λπ.) ψηφιακές εφαρμογές, ώστε ο επισκέπτης να έχει όλες τις δυνατότητες που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία.

2. Η **ψηφιοποίηση** και καταχώρηση φωτογραφιών, βίντεο και κειμένων τεκμηρίωσης σχετικά με τα σημεία ενδιαφέροντος της Διαδρομής και τα αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής (**Ψηφιοποίηση - Τεκμηρίωση - Ψηφιακή επιμέλεια δεδομένων**).

3. Η **δημιουργία ειδικού site πολιτιστικού - τουριστικού περιεχομένου** με responsive design (αποκριτικός σχεδιασμός ιστοσελίδων) και για έξυπνες φορητές συσκευές. Για παράδειγμα: ψηφιακοί χάρτες θα παρουσιάζουν την Διαδρομή και τα άλλα πολυθεματικά αξιοθέατα στο πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής, στην οποία ανήκουν. Με ειδικές διαδικτυακές εφαρμογές θα δίνεται η δυνατότητα προετοιμασίας της επίσκεψης (καταλύματα, εστίαση, περίπατοι, άλλα αξιοθέατα, νοητικός προσανατολισμός, προτάσεις για πλήρη αξιοποίηση της επίσκεψης).

4. Η **εισαγωγή της Διαδρομής, ως προορισμού**, σε ευρέως διαδεδομένες ταξιδιωτικές πλατφόρμες π.χ. trip advisor, lonely planet προκειμένου να αυξήσει σημαντικά τη **διαδικτυακή προβολή τους και εν γένει το ψηφιακό τους αποτύπωμα**.

5. Η **ένταξη της Διαδρομής σε κοινωνικά δίκτυα** (facebook, pinterest, twitter), ώστε να δημιουργηθούν ψηφιακές κοινότητες με μεγάλες δυνατότητες διεύρυνσης. Η ανάπτυξη στρατηγικών επικοινωνίας θα προδιαγράψει τις ειδικές δράσεις που θα υλοποιηθούν με στόχο τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων (**Δικτύωση - διεύρυνση κοινών**).

6. Η **ανάπτυξη in situ ψηφιακών εφαρμογών και η δημιουργία εγκαταστάσεων και εκθεμάτων**. Αυτά θα λειτουργούν ως ερμηνευτικά μέσα για την αποκωδικοποίηση της πληροφορίας, που παρέχεται στους επισκέπτες, στο διαδίκτυο και στο φυσικό χώρο (επιλεγμένα σημεία της Διαδρομής). Η δημιουργία οπτικοακουστικών ξεναγήσεων, σύνθετων αφηγηματικών εφαρμογών, εφαρμογών κινητών τηλεφώνων και διαδραστικών εγκαταστάσεων -εκθεμάτων αναδεικνύει τις «ιστορίες» που συνδέονται με τους χώρους της Διαδρομής με διάφορους τρόπους (ήχος, εικόνα, βίντεο) και από διάφορες οπτικές (επιστήμονες, τοπική κοινωνία, επισκέπτες).

H. Συμμετοχή των τοπικών δυνάμεων. Κομβικό σημείο στην ανάδειξη της περιοχής είναι να αγκαλιάσουν και να προβάλλουν την προσπάθεια τοπικές δυνάμεις της αυτοδιοίκησης, συνεταιριστικές, επιστημονικές, εθελοντικές, Επίσης σημαντικό για την επιτυχία του προγράμματος είναι η κινητοποίηση των τοπικών, περιφερειακών και άλλων επιχειρηματικών δυνάμεων, ώστε να δημιουργηθεί μια σύγχρονη επιχειρηματική δυναμική. Προς το σκοπό αυτό απαιτείται να εκπονηθεί ένα πρόγραμμα χρονικά προσδιορισμένων δράσεων **συμμετοχής των τοπικών δυνάμεων** .

1. Καταγραφή των βασικών κλάδων που εμπλέκονται στην τουριστική οικονομία και εκπόνηση μελέτης ένταξης τους σ' αυτή. Καταγραφή, από τις μονάδες παραγωγής τροφίμων και οινοποιίας ως τα ταξιδιωτικά γραφεία, **με στόχο την δημιουργία ολοκληρωμένης εικόνας, αλλά και την παρακίνηση των μονάδων αυτών να δραστηριοποιηθούν άμεσα.** Κατηγοριοποίησή τους ανάλογα με τα πιθανά άμεσα και έμμεσα οφέλη από την ανάδειξη και επιτυχία της διαδρομής. Προώθηση της **οργάνωσης της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην ανάδειξη της διαδρομής, καθώς και στα πιθανά οφέλη από την ανάπτυξη της.** Η έμφαση θα δοθεί στην υποκίνηση της τοπικής και περιφερειακής επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, αλλά και της συστηματικής και οργανωμένης συνεισφοράς στην προώθησή της ως τουριστικού προϊόντος. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται να αξιολογηθεί η πιθανή ανταπόκριση του ιδιωτικού τομέα στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και οι προσδοκίες του σε σχέση με τη μορφή, χωροταξία, ποιότητα, κόστος κ.λπ. των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στη συνέχεια θα πρέπει να υπάρξουν οι αντίστοιχες προσαρμογές και βελτιώσεις και να εκπονηθεί η στρατηγική και το σχέδιο marketing, ιδανικά σε συνεργασία με την τοπική επιχειρηματικότητα. **(80.000€).**

2. Δημιουργία ενός συμφώνου συνεργασίας των περιφερειακών και τοπικών δυνάμεων (Περιφέρειες, Δήμοι, Συνεταιρισμοί αλλά και εθελοντικές δυνάμεις) οι οποίες θα υποστηρίξουν το πρόγραμμα, αλλά και θα εκπονήσουν δικά τους τοπικά και περιφερειακά προγράμματα που θα υπηρετούν την τοπική και την διαπεριφερειακή ανάπτυξη **(10.000€).**

3. Δημιουργία ενός νομικού σχήματος, το οποίο θα συγκεντρώνει σημαντικές από πλευράς μεγέθους ή ενδιαφέροντος ή σημασίας για τη διαδρομή επιχειρήσεις της περιοχής, ώστε να αποτελέσει ένα πόλο διαρκούς παρακολούθησης (από την Ολυμπία Οδό Α.Ε. ως τα Τσιμέντα Τιτάν, αλλά και την Γέφυρα Ρίου Αντιρρίου και πλήθος άλλων τοπικών επιχειρήσεων) και εισαγωγής καινοτόμων πρωτοβουλιών, ώστε να είναι βιώσιμη η υπό εξέλιξη τουριστική διαδρομή της Ολυμπίας Οδού. Φυσικά, η μορφή του νομικού σχήματος δεν μπορεί να προσδιοριστεί εκ των προτέρων, αφού η ίδια η διαδικασία της δημιουργίας μιας μορφής συνεργασίας απαιτεί προηγούμενα στάδια ενεργού προώθησης της σχετικής ιδέας. Συγκεκριμένα:

(α) εκπόνηση επιχειρηματικού σχεδίου που διασφαλίζει ότι το σχήμα μπορεί να συγκεντρώσει αρκετά έσοδα (ιδανικά με την συνεισφορά μέρος των πρόσθετων εσόδων που θα αποκομίσουν τα μέλη του από την ανάπτυξη της διαδρομής), ώστε να μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο,

(β) οικοδόμηση εμπιστοσύνης και πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των πιθανών συμμετεχόντων,

(γ) ανεύρεση του κατάλληλου ηγετικού σχήματος που να συγκεντρώνει ευρεία αποδοχή και διάθεση ουσιαστικής προσωπικής συνεισφοράς στην κοινή προσπάθεια.

(δ) προσδιορισμό των όρων και προϋποθέσεων συμμετοχής της κάθε πλευράς στο σχετικό νομικό κείμενο (καταστατικό ή ιδιωτικό συμφωνητικό κ.λπ.).

(Εκτιμώμενος προϋπολογισμός **10.000€**).

4. Προώθηση ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας. Εκπόνηση προδιαγραφών ανά κλάδο επιχειρήσεων και καταστημάτων, αλλά και ανά παραγόμενο τοπικό προϊόν/παραγωγό κ.λπ. που θα συνδεθούν με τη Διαδρομή. Θα καταρτιστεί υπόδειγμα τυπικής σύμβασης και καταστατικό **Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας**. Θα εντοπιστούν και καταγραφούν οι επιχειρήσεις και τα καταστήματα αυτά και οι **παραγωγοί τοπικών προϊόντων**. Θα καταγραφούν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για τη σύνδεση της Διαδρομής με τις εν λόγω επιχειρήσεις και παραγωγούς, και θα συμπεριλάβουν την πιστοποίηση, κίνητρα για την προσαρμογή των επιχειρήσεων στα ποιοτικά πρότυπα, κλπ.

Το **εν λόγω πρόγραμμα δράσεων (ουσιαστικά μια μελέτη-πλαίσιο)** δεν θα είναι παρά ευκαιρία ενημέρωσης και κινητοποίησης σε κάθε στάδιο και στις αντίστοιχες πόλεις και ο συνδυασμός με τα **γεγονότα προβολής της διαδρομής** που θα σχεδιαστούν στο **χρονοπρόγραμμα** υλοποίησης του έργου. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **50.000€**

5. Δημιουργία Φορέα Διαχείρισης. Αυτονόητη επιδίωξη του προγράμματος, είναι όχι μόνο η βιωσιμότητά του, αλλά και η επικερδής αναπαραγωγή του. Αυτό θα διαφανεί από την έναρξη της υλοποίησης του προγράμματος. Γιατί η έναρξη υλοποίησης είναι ταυτόχρονα μια πρόσκληση προς τις τοπικές δυνάμεις να αξιοποιήσουν την ευκαιρία. Τα δεδομένα της μελέτης του Στόχου 2 θα αποτελέσουν στοιχεία της δημιουργίας ενός καταστατικού λειτουργίας του φορέα διαχείρισης. Στόχος του προγράμματος είναι ο φορέας αυτός να εκφράσει την ενότητα των τοπικών δυνάμεων όπως: των αυτοδιοικητικών, των εφορειών αρχαιοτήτων, των φορέων διαχείρισης περιβάλλοντος και των επιχειρηματικών δυνάμεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός: **60.000€**

5. Συνολικός προϋπολογισμός

Πίνακας 5: Συνολικός προϋπολογισμός για τους Στόχους 1 και 2

Στόχος	Δράσεις	Εκτιμώμενος Προϋπολογισμός (€)
Στόχος 1	Η Ανάδειξη και Αξιοποίηση όλων των Μνημείων περί την Ο.Ο. - Παρεμβάσεις: 1.980.000€ - Σήμανση: 145.000€	2.125.000
Στόχος 2	Προβολή και Οργάνωση της Διαδρομής	660.000
	Απρόβλεπτα περίπου 10%	215.000
	Γενικό Σύνολο:	3.000.000

Παράρτημα: Πίνακας Αποστάσεων

Πίνακας 6: Αντιστοίχιση θέσεων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών μνημείων με κόμβους της Ολυμπίας Οδού, και πίνακας αποστάσεων (μήκος και εκτιμώμενη διάρκεια διαδρομής)

α/α	Θέση	Ανισόπεδος Κόμβος	Μήκος διαδρομής	Διάρκεια διαδρομής
1	Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας	Μάνδρα	3,4km	9min
2	Σκυρωνίδες Πέτρες	Πάχης/ Μεγάρων	4,5km	8min
3	Λίμνη Βουλιαγμένης	Ισθμού	23,5km	30min
4	Ηραίο	Ισθμός	26,8km	35min
5	Αρχαία Κόρινθος	Αρχαία Κόρινθος	1,8km	5min
6	Αρχαιολογικός Χώρος Ακροκορίνθου	Αρχ. Κόρινθος	6,0km	11min
7	Ακροκόρινθος και Πεντεσκούφι	Αρχ. Κόρινθος	6,5km	12min
8	Αρχαία Σικυώνα	Κιάτο	4,9km	11min
9	Αρχαία Στυμφαλία και Μονή Ζαράκων	Κιάτο	37,0km	37min
10	Λίμνη Στυμφαλία	Κιάτο	37,4km	42min
11	Δάσος Ξυλοκάστρου	Ξυλόκαστρο	2,4km	6min
12	Λίμνη Δόξας και κοιλάδα Φενεού	Δερβένι	41,0km	1h 07min

α/α	Θέση	Ανισόπεδος Κόμβος	Μήκος διαδρομής	Διάρκεια διαδρομής
13	Αιγείρα	Ακράτα	6,1km	11min
14	Λίμνη Τσιβλού-Κράθις	Ακράτα	28,5km	47min
15	Μέγα Σπήλαιο	Καλάβρυτα	21,4km	51min
16	Ιερά Μονή Αγίας Λαύρας	Καλάβρυτα	37,8km	49min
17	Δάσος Καλαβρύτων	Καλάβρυτα	36,1km	47min
18	Σπήλαιο Καστριών	Καλάβρυτα	48,9km	1h 34min
19	Πηγές Λάδωνα	Καλάβρυτα	64,6km	2h
20	Φαράγγι Βουραϊκού	Καλάβρυτα	15,0km	34min
21	Ταφικό Μνημείο Μαμουσιά - Κερύνεια	Ανατολικός Αιγίου	14,2km	28min
22	Αλυκή Αιγίου	Ανατολικός Αιγίου	6,6km	13min
23	Τραπεζά - Αρχαϊκός Ναός Κουμάρι	Σελιανίτικα	3,3km	8min
24	Φρούριο Ρίου	Ρίο	2,3km	4min
25	Αρχαιολογικά μνημεία Πάτρας	Κ1	6,5km	11min
26	Βουντένη	Κ1	8,7km	17min
27	Θολωτοί τάφοι Καταρράκτη	Οβρυά	19,8km	32min
28	Λιμνοθάλασσα Καλογριάς	Κάτω Αχαΐα	25,6km	26min

α/α	Θέση	Ανισόπεδος Κόμβος	Μήκος διαδρομής	Διάρκεια διαδρομής
29	Δάσος Στροφυλιάς	Κάτω Αχαΐα	18,0km	22min
30	Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου	Βάρδα	13,1km	13min
31	Κάστρο Χλεμούτσι	Κυλλήνη	13,8km	18min
32	Γλαρέντζα	Κυλλήνη	14,8km	21min
33	Αρχαία Ήλιδα	Γαστούνη	6,6km	12min
34	Δέλτα Πηνειού	Γαστούνη	15,3km	26min
35	Ιερά Μονή Γλαρέντζας	Γαστούνη	6,6km	13min
36	Μονή Φραγκαβίλας	Αμαλιάδα	3,5km	9min
37	Αρχαία Ολυμπία	Αρχαία Ολυμπία	16,1km	18min
38	Δάσος Φολόης	Αρχαία Ολυμπία	45,2km	1h 05min
39	Πλατιάνα	Ζαχάρω	18,7km	34min
40	Λίμνη Καϊάφα	Ζαχάρω	5,6km	12min
41	Επικούρειος Απόλλων	Φιγαλεία	44,8km	1h 20min
42	Καταρράκτες ποταμού Νέδα	Φιγαλεία	26,3km	47min
Συνολική απόσταση:			789,0km	